

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра німецької філології

На правах рукопису

ВЛАСЮК ТЕТЯНА АНДРІЇВНА

**ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ
ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ**

Спеціальність «035 Філологія»

Освітньо-професійна програма «Мова і література (німецька). Переклад»

Робота на здобуття освітнього ступеня «МАГІСТР»

Науковий керівник:

ГАЛИЦЬКА ОЛЕНА БОГУСЛАВІВНА,

кандидат філологічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 5
засідання кафедри німецької філології
від «02» листопада 2023 р.

В. о. завідувача кафедри
доц. Рись Л. Ф.

Луцьк 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ	
1.1. Визначення поняття «військовий переклад».....	7
1.2. Історія військового перекладу: від початків до сьогодення	11
1.3. Особливості і класифікація військового перекладу.....	22
1.4. Аналіз методів та підходів до перекладу військового дискурсу.....	26
РОЗДІЛ II. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ	
ТЕРМІНІВ	
2.1. Аналіз труднощів німецького військового дискурсу.....	30
2.1.1. Лексичні труднощі.....	32
2.1.2. Граматичні труднощі.....	41
2.1.3. Культурні труднощі	47
2.1.4. Стилiстичні труднощі	53
2.2. Основні підходи до перекладу військових термінів	59
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71

ВСТУП

Протягом історії усього людства армія вважається одним з головних соціальних і політичних інститутів кожної країни. Тому виникає необхідність комплексного вивчення саме військового дискурсу з подальшим виявленням його структурних рис та специфіки перекладу.

Одним із важливих напрямів міжнародного співробітництва Міністерства оборони України є інтеграція України до європейських структур безпеки та оборони, а також співпраця у воєнно-політичній, військовій та військово-технічній сферах зі збройними силами країн-членів ЄС та НАТО. Сучасна політична ситуація сприяє розвитку теорії та практики іншомовно-українського (особливо німецько-українського) військового перекладу. На ряду із розвитком міжнародної військової співпраці України постає проблема визначення вимог та методології формування професійної кваліфікації й компетентності військового перекладача. Таким чином, на даному етапі розвитку теорії та практики військового перекладу, дослідження у цій сфері є доцільним та актуальним.

Варто зазначити учених, які досліджували військовий дискурс і його переклад. Величезний вклад у дослідження військового дискурсу мають праці В. В. Балабіна. Вони є цінним внеском у розвиток перекладознавства та лінгвістики і допомагають краще розуміти військовий дискурс та його роль у суспільстві. Праці Л. О. Гончаренко присвячені вивченню різних аспектів військового дискурсу, зокрема, його функцій, структури, стилістичних особливостей, а також труднощів його перекладу. Ольга Нікіфорова є однією з провідних дослідників військового дискурсу в Україні. Її праці сприяють кращому розумінню особливостей військового дискурсу і його ролі в суспільстві. Вона розробила класифікацію військового дискурсу, яка дозволяє систематизувати знання у цій області. Також військовий дискурс досліджувала Тетяна Корольова, яка виділяла такі труднощі перекладу: специфічна військова лексика і фразеологія, неоднозначність військових термінів, необхідність дотримання вимог військової цензури.

Актуальність нашого дослідження зумовлено переосмисленням ролі Збройних сил України у житті сучасного суспільства, а також ролі коректного перекладу військового дискурсу, що є нагальною потребою для ефективної міжнародної військової співпраці, особливо під час війни. Військовий перекладач повинен не тільки добре володіти німецькою мовою, розуміти та знати українську та німецьку військову термінологію, а й орієнтуватись у військовій справі, в особливостях та стратегіях організації армії, оперативній техніці.

Військовий дискурс є особливою галуззю мовленнєвої діяльності, яка має важливе значення для функціонування та безпеки суспільства та держави. У світі, де геополітичні та міжнародні конфлікти стають дедалі актуальнішими, розуміння, адекватний переклад та вірне сприйняття військового дискурсу стають надзвичайно важливими завданнями для перекладачів, аналітиків та громадськості.

Переклад військового дискурсу викликає особливі труднощі, які походять із специфіки цього жанру мовлення. Військовий дискурс характеризується великою конкретністю, термінологічною специфікою, а також частим використанням аббревіатур, скорочень та спеціалізованих сленгових виразів. Перекладачі та лінгвісти, які працюють із текстами військового характеру, стикаються із викликами, пов'язаними із точністю передачі інформації, підтриманням конфіденційності та врахуванням культурних та історичних контекстів.

Військова термінологія, яка є складовою частиною військової лексики, потребує детального аналізу. Військову термінологію трактуємо як «систематизовану сукупність військових термінів, яка, в свою чергу, є сукупністю усіх елементів сфери військового спілкування» [49, с. 7].

Ця магістерська робота спрямована на вивчення та аналіз труднощів, які виникають при перекладі військового дискурсу, а також розглядає методи та стратегії, що допомагають подолати ці труднощі. Вона досліджує вплив мовної специфіки та культурних особливостей на процес перекладу, а також вивчає

можливості застосування сучасних технологій та інструментів для полегшення перекладу військового контенту.

Метою роботи є аналіз труднощів перекладу військового дискурсу.

Досягнення поставленої мети потребує розв'язання наступних **завдань**:

- 1) розкрити поняття «військовий переклад»;
- 2) визначити особливості і класифікацію військового перекладу;
- 3) розглянути методи і підходи до перекладу військового дискурсу;
- 4) проаналізувати труднощі перекладу і основні підходи до німецького військового дискурсу.

Об'єкт дослідження – професійна діяльність військового перекладача.

Предмет дослідження – особливості діяльності перекладача як складової частини системи лінгвістичного забезпечення військ та способи досягнення максимально адекватного перекладу військових матеріалів.

Матеріалом дослідження є перекладацькі словники, підручники, періодичні видання, а також німецькі газети *Tagesspiegel* і *Süddeutsche Zeitung*, здебільшого за 2022-2023 рр.

Теоретичною основою для роботи слугували наукові праці відомих дослідників В. В. Балабіна, Л. О. Гончаренка, О. М. Нікіфорової, Т. М. Корольової та інших дослідників.

Методика дослідження зумовлена метою та завданнями роботи, своєрідністю її об'єкта, предмета та фактичного матеріалу. У магістерській роботі використано такі методи: описовий, метод індукції, дедукції, аналізу та синтезу даних, за допомогою яких було зроблено аналіз виявлених труднощів перекладу німецьких військових термінів та перекладацькі методи.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі труднощів перекладу німецьких військових термінів на українську мову.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що вивчення цієї теми сприятиме більш повній характеристиці розвитку теорії та практики військового перекладу в Україні. Результати цього дослідження сприятимуть

покращенню якості перекладу військового дискурсу, що має велике значення для правильного розуміння та ефективного використання важливої інформації, що надходить з цієї галузі. Такий аналіз стане важливим внеском у сферу мовознавства та міжнародних відносин, а також знайде застосування в практичних аспектах перекладу та комунікації.

Практичне значення дослідження бачимо в тому, що його результати можуть знадобитися для подальших досліджень над діяльністю військового перекладача та особливостями реалізації перекладу військових матеріалів. Крім того, отримані результати і висновки можуть бути використані в спецкурсах та спецсемінарах, присвячених військовому перекладу.

Апробація результатів. Основні положення і результати дослідження висвітлено у статті на тему «Військовий дискурс: специфіка перекладу», яка надрукована у Молодіжному науковому віснику «Scripta manent» (Луцьк, 2023 р.). Крім того, дослідження обговорювалося на II Міжнародній науково-практичній конференції англійською мовою «Навчання та викладання: після війни та під час миру» (Харків, 10 листопада 2023 р.), тема – «Peculiarities of military discourse».

Публікації. Результати дослідження відображено у статті та тезах.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи складає 81 сторінок; обсяг основного тексту – 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ

1.1. Визначення поняття «військовий переклад»

Військовий переклад – це галузь перекладацької діяльності, яка спеціалізується на перекладі текстів і висловлювань, пов'язаних з військовою сферою. Це включає переклад військових документів, договорів, командних інструкцій, звітів, військової термінології, військово-технічної документації та інших матеріалів, пов'язаних з військовими справами.

Військовий переклад і військовий дискурс є тісно пов'язаними між собою поняттями. Військовий переклад є одним із видів спеціалізованого перекладу, який спрямований на забезпечення комунікації між представниками військових структур різних країн. Військовий дискурс, у свою чергу, є сукупністю мовних творів, які створюються в межах військової сфери спілкування, що регламентується певними правилами, традиціями і досвідом та знаходить відображення у виборі мовних засобів [6, с. 8].

Військовий переклад є важливою складовою військового дискурсу. Він забезпечує ефективну комунікацію між військовими різних країн, що є необхідним для проведення спільних військових навчань, миротворчих операцій, а також вирішення інших військових питань.

Військовий переклад широко використовується в різних сферах військових операцій. Його застосування включає в себе переклад військових документів (договори, угоди, конвенції, статuti, накази, інструкції, історичні документи, наукові дослідження тощо.) та переклад усного спілкування між збройними силами. Сюди входить спілкування між представниками різних країн під час спільних військових навчань та миротворчих операцій.

Військовий переклад вимагає високої точності, акуратності та врахування контексту. Перекладачі, спеціалізуючись на військовому перекладі, повинні мати розуміння військової термінології, процедур та протоколів, а також бути

знайомими зі специфічними вимогами та особливостями військових організацій.

Військовий переклад також включає культурні аспекти, оскільки кожна країна та військова організація мають свої унікальні підходи, традиції та цінності, які можуть впливати на комунікацію та спосіб вираження думок у військових документах.

Військовий переклад може бути виконаний як внутрішньо, в рамках військової організації, так і залученими зовнішніми перекладачами або агентствами перекладу. Важливо, щоб перекладачі, займаючись військовим перекладом, були професіоналами, мали глибокі знання та розуміння військової тематики, а також володіли відповідними мовними навичками для правильного та адекватного перекладу військових текстів [60, с. 69].

Наукове дослідження теоретичної проблематики військового перекладу досліджено в працях таких авторів як:

1. О. Шарапов досліджує основні аспекти військового перекладу, включаючи специфіку перекладу військово-технічної літератури, мовну підготовку перекладачів та інші питання.

Основними темами, які автор розглядає в книзі є:

– специфіка військового перекладу, де автор описує особливості перекладу військово-технічної літератури, військової термінології та комунікаційних засобів, що використовуються в армії;

– мовна підготовка перекладачів, де автор розглядає важливість мовної компетенції та знання військової термінології для перекладачів, які працюють у військовій галузі;

– технічні засоби та допоміжні ресурси для покращення ефективності військового перекладу;

– в книзі дається увага питанням якості військового перекладу, методам редагування та перевірки перекладених текстів;

– автор розглядає етичні аспекти військового перекладу, такі як конфіденційність, точність та нейтральність перекладу військової інформації [69, с. 74].

Цей матеріал є цінним джерелом інформації для перекладачів, студентів, дослідників та всіх, хто цікавиться військовим перекладом. Ця праця поєднує теоретичні аспекти з практичними рекомендаціями, що допомагають розуміти та виконувати військовий переклад з високою якістю.

2. Наступною книгою, де розглядаються особливості перекладу військової термінології та документів, а також надаються рекомендації щодо якісного виконання перекладацьких завдань у цій сфері є «Переклад у військових документах» автором якої є Н. А. Доманська. В цій книзі авторка досліджує основні аспекти перекладу військової термінології та документів. Основні аспекти, які розкриваються в цій книзі, включають:

– специфіка перекладу військової термінології: автор досліджує особливості перекладу військових термінів та термінологічних конструкцій, які використовуються у військових документах. Вона розглядає проблеми вибору еквівалентних термінів, стандартизації та уніфікації термінології військових документів;

– типи військових документів та їх переклад: книга розглядає різні типи військових документів, такі як командні інструкції, офіційні листи, звіти про військові операції тощо, і надає рекомендації щодо ефективного перекладу цих документів. Вона також досліджує вимоги до мовного стилю та формату військових документів;

– структура військових документів: авторка розглядає особливості структури військових документів та вплив цієї структури на переклад. Вона аналізує заголовки, розділи, пункти та інші структурні елементи, які мають важливе значення при перекладі;

– технічні аспекти перекладу військових документів: книга звертає увагу на використання технічних засобів та комп'ютерних програм для покращення ефективності військового перекладу. Авторка також розглядає питання

форматування, оформлення та редагування перекладених військових документів;

– контроль якості перекладу: книга надає рекомендації щодо перевірки та контролю якості перекладу військових документів. Авторка висвітлює важливість редагування, коректури та перевірки на відповідність мовним та стилістичним стандартам [49, с. 17].

Отже, книга «Переклад у військових документах» Наталії Доманської розкриває глибоке розуміння специфіки та викликів військового перекладу в контексті документування та комунікації у військовій сфері.

3. Книга І. І. Шевченко «Український військовий переклад: теорія і практика» присвячена військовому перекладу в українській армії та досліджує специфіку перекладу військової термінології, комунікаційних засобів та документації.

В цій книзі автор розглядає розвиток військового перекладу в Україні, його історію та сучасний стан. Він аналізує роль перекладу в українській армії та його вплив на ефективність комунікації та співпрацю між військовими структурами.

Праця досліджує особливості перекладу військової термінології та комунікацій в українській армії. Автор розглядає важливість точності, однозначності та зрозумілості перекладу в контексті військових операцій та безпеки.

Також розглянуто рекомендації щодо підготовки перекладачів у військовій сфері, вказано на важливість мовної компетенції, професійної експертизи та знання специфіки військової справи для якісного виконання перекладацьких завдань.

Автор розглядає використання сучасних технологій, таких як комп'ютерні програми та онлайн-ресурси, для покращення ефективності військового перекладу. Досліджено питання безпеки даних та конфіденційності при використанні цих технологій.

Автор аналізує важливість перекладу в контексті військових операцій та співпраці з міжнародними партнерами. Він також досліджує виклики та вимоги, що ставляться до військового перекладу під час спільних військових дій та міжнародних місій.

Ця наукова праця надає глибоке розуміння українського військового перекладу, розкриває важливі аспекти теорії та практики цієї галузі і є корисним джерелом для перекладачів, військових фахівців, студентів та всіх, хто цікавиться військовим перекладом в українському контексті.

Ці дослідники внесли свій внесок у розуміння та розвиток військового перекладу в українському контексті. Їх роботи сприяють розумінню особливостей перекладу військової термінології, документів та комунікацій в армії та сприяють покращенню ефективності військового перекладу в Україні.

1.2. Історія військового перекладу: від початків до сьогодення

Ще з давніх часів організовані збройні групи при організації походів усвідомлювали важливість мовної взаємодії з союзними або ворогуючими народами. Будь-який вид комунікації не обходився без посередника, який виконував роль перекладача. Вже пізніше на етапі становлення держав і професійних армій, ремесло військових перекладачів не втрачало свою актуальність. Однак сама професія «військовий перекладач» виникла не так давно. До певного часу лінгвістичне забезпечення військової діяльності не розглядалося як окрема проблема, не існувало навчальних закладів для навчання військовому перекладу, як і самого терміну «військовий переклад». Завдання лінгвістичного забезпечення вирішувалися по мірі їх виникнення, як правило, за рахунок залучення «білінгвів», або з числа діючих військовослужбовців або місцевих жителів. Тільки з появою такого історичного явища, як «світова війна», виникнення стійких міжнародних військових коаліцій, безлічі нових родів військ і служб в збройних силах воюючих держав і

технічних засобів зв'язку, вищі воєначальники стали усвідомлювати необхідність у військових перекладачах.

Першим випадком масового використання військових перекладачів як штатних одиниць, вважається Перша світова війна. У збройних силах держав Антанти на посади військових перекладачів призначалися французькі солдати і офіцери, які володіли англійською мовою, які або навчалися, або працювали до війни в Англії [2, с. 75]. Будучи білінгвами, ці люди, як правило, мали достатній досвід військової служби, але не мали спеціальної мовної освіти. У своїй службовій діяльності вони виконували роль так званих «посередників» між комунікантами, якими були військовослужбовці країн-союзниць по коаліції, а також органи військового управління, цивільне населення і адміністрація територій, на яких велися бойові дії і розташовувалися війська.

Одним із таких перекладачів служив французький офіцер Еміль Саломон Вільгельм Ерзог, який згодом став знаменитим письменником під псевдонімом Андре Моруа. Саме він пізніше в своїх книгах першим описав діяльність військових перекладачів, як посередницьку, де важливим було не тільки володіння іноземною і рідною мовою, але також було необхідно згладжувати культурні та соціальні відмінності між сторонами.

Про діяльність військових перекладачів згадував і інший безпосередній учасник подій тієї війни Вінстон Черчілль: «Важко собі уявити ту ступінь делікатності, яка була потрібна, від цієї, що не вписується в звичні стандарти, людини - не француза і не англійця, не офіцера і не солдата, не військового і не цивільного, якому доводилося запам'ятовувати розмови капітанів і полковників, перебуваючи в смертельно небезпечній ситуації, в бою, а потім, цього ж вечора, він повинен був доповісти про почуте командувачу армії в його штаб-квартирі» [45, с. 79].

Незважаючи на появу в збройних силах деяких держав спеціальності «військовий перекладач», на момент закінчення Першої світової війни ще ніхто не замислювався про окреме навчання військових лінгвістів. У військових колах панувала точка зору, що для лінгвістичного забезпечення було достатньо

білінгвів, які не мають спеціальної освіти. Така ситуація, за деякими винятками, в більшості армій зберігалася аж до Другої світової війни. І тільки з початком військових дій, після того, як проблема стала очевидною, почали робити екстрені заходи щодо її вирішення.

Так, наприклад, навесні 1941 року кілька офіцерів розвідки американських Сухопутних військ попередили своє керівництво про проблему, що виражається в тому, що у воєнний час американським збройним силам можуть знадобитися перекладачі з японської. Після довгої тяганини підполковнику Венерлінгу вдалося отримати дозвіл на відкриття школи для перекладачів, які мають базовий рівень японської мови. У листопаді 1941 року школа була відкрита в Кріссі-Філд, Сан-Франциско, маючи в своєму штаті 4 викладача і 58 студентів, 58 з яких були американцями японського походження. Атака на Перл-Харбор підтвердила необхідність даної програми і навесні 1942 року її штат був збільшений. Школа закрилася тільки в 1946 році, випустивши до того моменту 6000 перекладачів, багато з яких були покликані прямо з таборів для інтернованих, де їх родини продовжували перебувати аж до кінця війни [49, с. 10].

Також проблема з відсутністю спеціально навчених військових перекладачів вирішувалася і за рахунок внутрішніх ресурсів збройних сил. Наприклад, Ріхард Зонненфельдт, що став старшим перекладачем для групи американських слідчих, які допитували нацистських лідерів, так описав несподівані метаморфози своєї військової кар'єри, що відбулися завдяки його лінгвістичним навичкам: «Зараз, будучи тільки двадцяти двох років від роду, в результаті комбінації з моїх здібностей мови і ланцюга випадкових подій, я був помічений як солдат, який володіє двома мовами, і був висмикнутий з безодні невідомості служби рядовим в автомобільному парку на сцену післявоєнної історії для участі в суді над нацистами» [81, с. 330].

На території східної Європи перші згадки про діяльність військових перекладачів можна знайти в описах епохи Петра I. Саме тоді, за активного будівництва збройних сил за європейським зразком, в армію потрапила

величезна кількість вихідців з дворянських сімей, багато хто з яких, отримавши прекрасну освіту, вільно володіли іноземними мовами. Цілком природно, що вони використовували свої знання на службі, особливо при веденні війн, висловлюючись сучасною мовою, для «лінгвістичного забезпечення військової діяльності», а інакше кажучи, збору і обробки розвідувальних даних, допиті військовополонених і перебіжчиків, участі в переговорах різного рівня.

У СРСР дана військова спеціальність була введена у 1929 році. У радянській державі панував суто практичний підхід до питань військового будівництва і військові керівники вважали, що проблему підготовки перекладачів для збройних сил можна вирішити, перепрофілювавши студентів і викладачів мовних вузів. Але цивільні фахівці при роботі зіткнулися з величезними проблемами, в першу чергу – через незнання військової термінології і військових реалій. Тому було прийнято рішення – відправляти кадрових офіцерів на короткострокові (від трьох до шести місяців) курси з вивчення іноземних мов. Даний підхід мав суттєві недоліки, головна з яких – неможливість навчити впевненому володінню іноземною мовою (особливо східною) за такий короткий час [66, с. 108].

Оскільки при форсованому розвитку збройних сил СРСР вкрай потребував західних військових технологій, країна була змушена почати активну військову співпрацю з іншими країнами. В кінці 30-х почалася громадянська війна в Іспанії, в якій Радянський Союз прийняв активну участь, посилаючи туди військовослужбовців, озброєння і техніку, а також військових фахівців. Відповідно, негайно виникла проблема з лінгвістичним забезпеченням їх діяльності. Перекладачі становили більшу частину радянського обслуговуючого персоналу в Іспанії. За деякими винятками, більшість радників і військових спеців, які прибули з СРСР, не володіли іспанською мовою, тому для їх ефективної взаємодії з іспанцями виникла потреба у великій кількості перекладачів.

Тому, в ті роки виникла необхідність у фахівцях, які крім володіння чисто мовними компетенціями, володіли б ще й компетенціями професійними

(військовими). Іншими словами, в 30-х роках минулого століття виникла необхідність у військових лінгвістах, людях, які вільно володіють однією або декількома іноземними мовами і добре орієнтуються у військовому дискурсі, знають військову лексику і військові реалії.

Стало зрозуміло, що підготувати таких фахівців можна тільки в спеціалізованих вищих військово-навчальних закладах. Тому в 1940 році були відкриті Військовий факультет західних мов при Московському державному педагогічному інституті іноземних мов, яким керував кандидат військових наук генерал-майор Н. Н. Біязі, і Військовий факультет при Московському інституті сходознавства.

Після другої світової війни поява нових блоків і міжнародних організацій, в першу чергу – ООН, НАТО і Варшавського договору, послужило каталізатором розширення міжнародного військового співробітництва, що спричинило за собою збільшення числа посад в ЗС СРСР, на які призначалися військові перекладачі і відповідно – збільшення набору в профільні військово-навчальні заклади. При відносно масовій підготовці військових перекладачів, виникла необхідність у створенні єдиної методики навчання, що в свою чергу вимагало наукового осмислення способів і методів, використовуваних військовими перекладачами в своїй діяльності [28, с. 93].

Перекладацьке супроводження діяльності Збройних сил України було організовано у січні 1992 року силами військових перекладачів Бюро перекладів Київського вищого танкового інженерного училища та викладачів Відділення військової підготовки Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, які у той час навчали військових перекладачів запасу з числа студентів університету. У лютому 1993 року Міністерством оборони України було прийнято рішення про підготовку кадрових військових перекладачів у Відділенні військової підготовки Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, яке згодом перетворилося на Військовий інститут (ВІКНУ). Спільним наказом Міністра оборони України та Міністра освіти України № 39/1 від 16 червня 1993 року було затверджено план прийому курсантів-

перекладачів англійської, французької і німецької мов, які у вересні розпочали заняття і через п'ять років отримали лейтенантські погони.

За висновками державної екзаменаційної комісії 1998 року, військові перекладачі ВІКНУ були добре підготовлені за напрямом «0305. Філологія», спеціальністю «7.030507. Переклад», спеціалізацією «Військовий переклад», освітнім рівнем «Повна вища освіта, вища військово-спеціальна освіта», кваліфікацією «Перекладач двох іноземних мов, офіцер військового управління тактичного рівня» для подальшого проходження військової служби на посадах «перекладач», «перекладач-референт», «старший перекладач», «редактор», «начальник бюро перекладів», «офіцер інформаційного відділу», «старший офіцер інформаційного відділу», «асистент/викладач іноземної мови» [83, с. 76].

Випускники опанували прийоми та техніку послідовного перекладу (переклад на слух, двосторонній переклад), здійснювали зорово-усний переклад (з аркушу), володіли методикою перекладу та редагування письмових текстів різних жанрів і стилів, уміли укладати глосарії та словники, складати різні види інформаційно-звітних документів, організовувати та особисто проводити заняття з іноземної мови, готувати анотації, реферати, огляди інформаційних джерел, складати офіційні документи українською та іноземною мовами з використанням технічних засобів у відповідності з діючими правилами та нормами діловодства, керувати особовим складом тощо [10].

Таким чином, випускники були готові до виконання певної сукупності спеціальних професійних завдань діяльності військового перекладача, які автор запропонував об'єднати новою поняттєвою категорією ТВП лінгвістичне забезпечення військ (ЛЗВ).

Концепція лінгвістичного забезпечення військ була представлена в 2004 році на 1-й Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми перекладознавства та лінгвістичного забезпечення Збройних сил України». Вона ставила за мету гармонійно інтегрувати зусилля різних суб'єктів системи мовного забезпечення Збройних сил України, закріпити у ТВП нові функції

службової діяльності військового перекладача, розширити об'єкт ТВП, що традиційно обмежувався рамками суто трансляційно-інтерпретативної діяльності, включивши до нього галузь ЛЗВ. Тоді ж було презентовано і структуру оновленого навчально-методичного комплексу з ВП [12, с. 54].

Упродовж 2005–2018 років проведено роботу щодо підвищення якості підготовки українських військових перекладачів у ВІКНУ, відкрито очну ад'юнктуру для офіцерів-перекладачів, створено постійно діючий науковий семінар з проблем ВП і ЛЗВ. Курсанти кафедри військового перекладу та спеціальної мовної підготовки ВІКНУ проходять практику й стажування у вітчизняних та іноземних частинах, беруть участь у заходах програми «Партнерство заради миру» і в лінгвістичному забезпеченні заходів міжнародного військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил та Міністерства оборони України.

Основні зусилля у науково-дослідній роботі були спрямовані на розкриття сутності і фундаментальних властивостей ТВП як складної абстрактної системи у синергії з перекладознавством, воєнною наукою і практикою, що потребувало теоретичного осмислення з урахуванням українського досвіду військового перекладу.

Також, у 2006 у ВІКНУ був створений Лінгвістичний науково-дослідний центр, який є Лінгвістичним науково-навчальним центром факультету іноземних мов та військового перекладу. До його складу входять 3 відділи: науково-методичне забезпечення військово-технічного перекладу; науково-методичне забезпечення військово-політичного перекладу; проблем термінології та інформативно-аналітичного забезпечення.

Основні напрями діяльності центру:

- 1) проведення наукових досліджень з питань лінгвістичного забезпечення діяльності військ (сил);
- 2) термінотворча та нормотворча робота, уніфікація, гармонізація існуючих термінів, упорядкування глосаріїв і списків термінів, створення

стандартизованої бази лексикографічних даних, укладання багатомовних словників різних типів;

3) науково-дослідна діяльність за напрямками проблем формування перекладацької компетенції та психолінгвістичних проблем перекладу;

4) розробка та залучення нових інформаційних технологій для створення та ведення комп'ютерних словників і здійснення машинного перекладу;

5) виконання усних й письмових перекладів з іноземних мов на замовлення структурних підрозділів МО України, Генерального штабу ЗС України;

6) підготовка довідкових, реферативних та інформативно-аналітичних матеріалів з питань організаційно-штатної структури, озброєння, доктрин іноземних армій.

В інтересах підрозділів МО України центр здійснює переклади керівних документів НАТО та забезпечує проведення заходів міжнародних військ, співробітництва, виконує завдання, які сприяють процесу інтеграції ЗС України до Євroatлантичних та Європейських воєнних структур.

Отже, історія військового перекладу налічує величезну кількість років і пов'язана з розвитком військових справ та комунікацій між різними культурами та мовами. Ось основні ключові моменти в історії військового перекладу:

1. Давні часи. Військовий переклад має свої коріння у давніх цивілізаціях, де перекладачі грали важливу роль у комунікації між ворожими арміями або в рамках дипломатичних місій. Перекладачі забезпечували передачу повідомлень, домовленостей та інших важливих документів між сторонами.

Уже в Стародавньому Єгипті військовий переклад мав своє місце. Писарі виконували роль перекладачів у комунікації між єгипетськими військовими діячами та іншими народами, зокрема воїнами з Месопотамії та інших регіонів.

У античному світі військовий переклад відіграв важливу роль у спілкуванні між римськими легіонами та місцевими народами, зокрема під час завоювання нових територій. Перекладачі грали важливу роль у дипломатичних місіях та переговорах.

2. У період Середньовіччя переклад був необхідним для комунікації між хрестоносцями та місцевим населенням у Східній Європі та Близькому Сході. Перекладачі грали роль посередників у дипломатичних зустрічах та військових операціях. У середньовічних імперіях, таких як Монгольська імперія та Тимуридська династія, військовий переклад відіграв важливу роль у забезпеченні зв'язку між різними етнічними групами та арміями.

3. Переклад був важливим під час епохи Великих географічних відкриттів, коли колонізатори та мореплавці зіштовхувалися з новими культурами та мовами.

В цю епоху військовий переклад був необхідним під час дослідницьких місій, коли мореплавці та колонізатори зіштовхувалися з новими культурами та мовами. Перекладачі були необхідними для забезпечення комунікації, встановлення ділових та дипломатичних контактів між культурами, а також для збирання інформації про нові території.

Військові перекладачі виступали як посередники між колонізаторами та місцевими народами, допомагаючи зрозуміти їх мову, культуру та традиції. Вони сприяли встановленню взаєморозуміння, торгівлі та дипломатичних відносин. Перекладачі забезпечували зрозумілість та точність комунікації, а також перекладали документи та угоди.

4. У сучасний період військовий переклад відіграє важливу роль у військових операціях, спільних тренуваннях та місіях з участю країн-партнерів. Перекладачі забезпечують комунікацію між військовими структурами різних країн, перекладають документи, звіти, командні інструкції та інше.

Військовий переклад у сучасний період стає все більш складним та різноманітним, оскільки військові сили співпрацюють на багатьох рівнях та у різних міжнародних контекстах. За останні роки розвиток технологій, зокрема комп'ютерних програм та машинного перекладу, також суттєво змінив підхід до військового перекладу, прискоривши та полегшивши процес перекладу великого обсягу тексту.

Значний вплив на військовий переклад є збройний конфлікт між Україною та Росією, який почався в 2014 році. В Україні військові перекладачі користуються особливим попитом з 2014 року. З того часу наша країна плідно співпрацює з країнами НАТО, обмінюється військовим досвідом, технікою та технологіями. Основні аспекти військового перекладу під час російсько-української війни включають:

- переклад командних інструкцій та документів. Перекладачі забезпечують переклад командних інструкцій, наказів, планів операцій та інших документів, що мають стратегічне та тактичне значення;

- переклад на полі бою. Військові перекладачі працюють в безпосередній близькості з військовими підрозділами, надають переклад під час бойових дій, забезпечують комунікацію з місцевим населенням;

- переклад гуманітарної допомоги. Перекладачі беруть участь у перекладі документів та інструкцій, пов'язаних з гуманітарною допомогою, що надається населенню, а також взаємодіють з гуманітарними організаціями та волонтерами;

- військові перекладачі займаються перекладом, моніторингом та аналізом інформації з різних джерел, включаючи медіа, соціальні мережі та джерела звітів про ситуацію на передовій;

- військові перекладачі забезпечують зв'язок та комунікацію між різними військовими підрозділами, командирами та командними центрами, а також виконують роль посередників у взаємодії з представниками міжнародних партнерів [49, с. 15].

Російсько-українська війна привела до збільшення значення військового перекладу в контексті військових операцій та гуманітарних зусиль. Військові перекладачі виконують важливу роль у забезпеченні розуміння, комунікації та ефективності в діях військових сил та інших військових структур.

Повномасштабне вторгнення Росії створило необхідність лінгвістичного забезпечення військ при розробці та придбанні новітніх зразків озброєння від країн-партнерів України. Іноземні зразки та системи озброєння, які отримує

Україна, потребують якісного перекладацького супроводу при роботі з військовими інструкторами.

Під час навчання українських військових на західній техніці у Німеччині виникла проблема нестачі компетентних перекладачів. Інструктори з ФНР, Нідерландів та Данії не думали, що це стане головною проблемою.

Мартін Бонн зазначив, що Київ і західні столиці надають перекладачів, у яких дуже часто виникають проблеми з словниковим запасом у технічній та військовій сфері.

Німеччина – не єдина країна, де під час навчальних програм виникають проблеми з перекладом. Подібні проблеми спостерігаються і в Данії, де українські пілоти проходять навчання. Данські військові повідомляють, що навчання затримується через перевірку рівня володіння мовою та стану здоров'я українців.

Без компетентних перекладачів тренування та експлуатації озброєння можуть бути відкладені або поставлені під загрозу. Тому важливо, щоб військові програми, які реалізуються в рамках міжнародної допомоги Україні, мали належну лінгвістичну підтримку.

Можна вжити такі заходи для вирішення цієї проблеми:

- створити спеціальну програму підготовки військових перекладачів з поглибленим знанням військової термінології та жаргону;
- залучати перекладачів з країн-партнерів України, які мають досвід роботи у військовому секторі;
- розробити та впровадити методичні рекомендації щодо перекладу військової документації та технічних даних.

Заходи, спрямовані на підвищення якості перекладу військової документації та технічних даних, сприятимуть ефективному використанню іноземної зброї та озброєння і підвищенню безпеки Збройних Сил України.

Таким чином, військовий переклад є невід'ємною частиною військової комунікації, сприяючи співпраці, розумінню та ефективності військових операцій.

1.3. Особливості і класифікація військового перекладу

Під військовим перекладом прийнято розуміти сукупність спеціальних видів перекладу у військовій сфері. У мирний час військовий переклад застосовується, перш за все, для забезпечення військового співробітництва (переговори військових фахівців, закупівля і продаж військової техніки і озброєння, забезпечення навчальних занять з іноземними військовослужбовцями та ін.). У воєнний час військовий переклад використовується головним чином для збору відомостей про противника (допит військовополонених, радіоперехоплення, опитування мирних жителів, переклад і обробка трофейних документів).

У військовому перекладі в максимально концентрованому вигляді відбиваються характерні риси і властивості всіх підвидів перекладу в найрізноманітніших сферах професійної комунікації: наукового, науково-технічного, юридичного, медичного і багатьох інших, але, крім того, і публіцистичного, і навіть художнього.

У якості свого об'єкта військовий переклад має так звану «військову мову», тобто всі ті мовні матеріали, які породжуються військовими або для військових, в специфічних умовах комунікації. Військова мова, таким чином, може розглядатися як специфічна форма мовної комунікації, притаманна певній професійній спільності, об'єднаній спільністю предмета своєї діяльності.

Всі військові матеріали відрізняються від будь-яких інших матеріалів насиченістю спеціальної військової лексики, широким використанням військової і науково-технічної термінології, наявністю певної кількості стійких словосполучень, характерних тільки для військової сфери спілкування, великою кількістю військової номенклатури і спеціальних скорочень і умовних позначень, що використовуються тільки у військових матеріалах, широким використанням еліптичних (особливо у військовій документації) і клішованих конструкцій, бідністю тимчасових дієслівних форм, стислою формою висловлювання, використанням всередині одного речення численних

паралельних конструкцій, виражених інфінітивами. Все це пов'язано з певним функціональним навантаженням, що характеризує військову сферу спілкування: стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, стрункність побудови, чітке обмеження однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації [24, с. 84].

Основні принципи, способи, прийоми та методи спеціального перекладу, зокрема, характерні і для військового перекладу. Однак в силу іншої комунікативно-функціональної спрямованості цей вид перекладу має ряд специфічних рис, пов'язаних з особливостями стилю, лексики і граматики мови військових матеріалів.

У військовому перекладі дуже велике значення має точність перекладу, так як перекладений матеріал може служити основою для прийняття важливих рішень, проведення військових операцій. Тому адекватність перекладу військових матеріалів передбачає не тільки точну передачу змісту матеріалу, але і більш ретельну передачу його структурної форми, порядку проходження частин і розташування матеріалу, послідовності викладу і ряд інших факторів, які можуть здаватися непотрібними, формальними, але мають велике значення для військового фахівця [77, с.307].

Військовий переклад – це один з видів спеціального перекладу з яскраво вираженою військовою комунікативною функцією. Відмінною рисою військового перекладу є велика кількість термінології і гранично точний, чіткий виклад матеріалу при відносній відсутності образно-емоційних виразних засобів.

У військових матеріалах можна виділити особливу групу термінологічних стійких поєднань. До них відносяться:

1. Змінно-стійкі поєднання, які у військових матеріалах, в силу вимоги точності і ясності, що виключає можливість різного тлумачення переданої інформації, стають стійкими. Змінно-стійкі поєднання німецько-українських військових термінів можуть бути створені з метою ефективної комунікації між німецькомовними та україномовними військовими. Ось кілька прикладів таких

поєднань: стрілецька рота – *die Schützenkompanie*; танковий дивізіон – *die Panzerdivision*; піхотний батальйон – *das Infanteriebataillon*; артилерійська батарея – *die Artilleriebatterie*; розвідувальний загін – *die Aufklärungseinheit*; інженерний батальйон – *das Pionierbataillon*; повітряна оборона – *die Luftverteidigung*; повітряний простір – *der Luftraum*; авіаційний полк – *das Luftwaffenregiment*; морський флот – *die Marineflotte* тощо.

Ці приклади відображають спроби знайти еквівалентні терміни в обох мовах, щоб забезпечити зрозумілу та стандартизовану комунікацію між німецькомовними та україномовними військовими. Важливо пам'ятати, що точність та відповідність таких поєднань може варіюватися в залежності від контексту та специфіки використання.

2. Військові афоризми, прислів'я та приказки. Наприклад: Єдність робить сильним – *Einigkeit macht stark*; Перемога через мужність і відвагу – *Gewonnen durch Mut und Tapferkeit*; Сила у спокої – *In der Ruhe liegt die Kraft*; Один за всіх, всі за одного – *Einer für alle, alle für einen*; Терпіти і перемагати! – *Durchhalten und siegen!*; Немає успіху без праці – *Kein Erfolg ohne Fleiß*; Разом ми сильні – *Gemeinsam sind wir stark*; Мужність до дії! – *Mut zur Tat!*; Виконання обов'язку над усе – *Pflichterfüllung über alles*; Успіх приходиться через дисципліну – *Erfolg kommt durch Disziplin*.

Ці вирази передають деякі важливі принципи та цінності військової сфери, такі як єдність, мужність, терпіння, працьовитість, дисципліна та колективна відповідальність. Вони використовують німецькі та українські військові терміни, щоб виразити ці ідеї та принципи в доступній формі.

3. Закодовані стійкі поєднання, що виникли в результаті здійснення таємного управління військами. Наприклад: ціль не виявлено – *Kein Ziel erkannt*; лечу над сушею – *über Land fliegen*; сигнал про допомогу – *Signal um Hilfe*.

4. Команди. Наприклад: атака! – *Angriff!*; оборона! – *Verteidigung!*; зупинитися! – *Halt!*; вогонь! – *Feuer!*; назад – *Zurück!*; вперед! – *Vorwärts!*;

укриття! – *Deckung!*; розвідка! – *Aufklärung!*; стоп! – *Stopp*; утримуйте позицію!
– *Halten Sie die Position!*.

Ці команди використовуються для ведення бойових дій, координації руху та дій військових підрозділів. Вони передають специфічні інструкції та вказівки військовим силам під час бойових операцій. Німецькі терміни в цих прикладах мають адекватні українські еквіваленти, що дозволяє забезпечити розуміння та співпрацю між німецькомовними та україномовними військовими підрозділами.

Як видно з наведених прикладів, переклад військових стійких поєднань має деякі труднощі. Якщо поєднання першої і частково другої груп можна перевести, виводячи загальне значення із значення складових компонентів і контексту, то поєднання другої, третьої і четвертої груп перекласти важче.

Ці особливості військового перекладу підкреслюють важливість спеціалізованого знання та досвіду у цій галузі. Перекладачі, які займаються військовим перекладом, повинні бути добре підготовлені, мати розуміння військових справ, термінології та процедур, а також володіти відповідними мовними та перекладацькими навичками.

Військовий переклад можна класифікувати за такими критеріями:

1. За типом тексту:

- офіційний військовий переклад (переклад офіційних документів, законів, розпоряджень тощо);
- технічний військовий переклад (технічна документація, інструкцій з обслуговування та ремонту військової техніки та обладнання);
- військовий переклад наукових та академічних робіт (наукові статті, дисертації, дослідницькі звіти, академічні матеріали з військової сфери).

2. За мовами:

- внутрішньомовний військовий переклад (переклад між різними мовами, що використовуються в одній країні або військових силах);
- міжнародний військовий переклад (переклад мовами різних країн або міжнародних військових коаліцій).

3. За функцією:

- інформативний військовий переклад (переклад, спрямований на передачу інформації, відомостей та документів між військовими організаціями або між секторами військового дискурсу);
- оперативний (переклад, спрямований на оперативну комунікацію та забезпечення взаємодії під час військових операцій та ситуацій).

4. За документацією:

- військовий переклад текстової документації (письмові матеріали: документи, звіти тощо);
- переклад усного спілкування (переклад усних розмов, нарад, брифінгів тощо) [57, с. 66].

Ці класифікації допомагають урізноманітнити та класифікувати типи військового перекладу залежно від його специфіки та контексту використання. Важливо враховувати ці аспекти при розробці стратегій перекладу та виборі відповідних методів і підходів для ефективного виконання військових перекладних завдань.

1.4. Аналіз методів та підходів до перекладу військового дискурсу

У перекладі військового дискурсу використовуються різні методи і підходи, які допомагають забезпечити точність, ясність та адекватність перекладу. Ось деякі з найпоширеніших методів перекладу військового дискурсу:

1. Дослідницький підхід. Цей метод включає глибоке вивчення військових термінів, понять, процедур та контексту для забезпечення правильного розуміння та перекладу. Він вимагає дослідження та консультацій з експертами військової сфери, вивчення документації, нормативних актів та інших джерел для забезпечення високої якості перекладу.

Ось деякі ключові аспекти дослідницького підходу до перекладу військового дискурсу:

1. Аналіз термінології. Перекладач проводить ґрунтовний аналіз військової термінології, зокрема специфічних термінів, скорочень та абревіатур. Це включає розуміння точного значення термінів, їх вживання в різних контекстах та визначення найближчих еквівалентів у цільовій мові.

2. Документальне дослідження. Перекладач звертається до військових документів, нормативних актів, рекомендацій та інших джерел, що регулюють військовий дискурс. Це допомагає зрозуміти правила та процедури, які використовуються у військових справах, та забезпечити відповідність перекладу цим нормам.

2. Еквівалентний підхід. Цей підхід базується на пошуку еквівалентів або найбільш близьких термінів та виразів у цільовій мові. Він спрямований на збереження точності та специфічності військового термінологічного спадку, забезпечуючи зрозумілість та адекватність перекладу. Основна мета еквівалентного підходу – забезпечити зрозумілість та правильне розуміння військової інформації у перекладі. Ось деякі ключові аспекти еквівалентного підходу до перекладу військового дискурсу:

- вибір еквівалентів. Перекладач здійснює пошук найближчих еквівалентів у мові для військових термінів, виразів та концепцій. Це може включати аналогічні терміни, адаптовані вирази або пояснювальні переклади, які зберігають специфічну семантику та конотацію військового дискурсу;

- контекстуальне використання термінів або виразів у військовому дискурсі. Це дозволяє передати не лише точне значення, але й специфічну функцію або вживання термінів у конкретному військовому контексті;

- врахування культурних відмінностей та особливості цільової мови, забезпечуючи адекватність та прийнятність вибраних еквівалентів для аудиторії, що має іншу військову культуру [78, с. 196].

Використання найближчих еквівалентів допомагає створити зрозумілі та адаптовані текстові матеріали для аудиторії військової галузі, забезпечуючи правильне розуміння та комунікацію у військовому середовищі.

3. Контекстуальний підхід. Цей підхід враховує контекст, у якому використовується військовий дискурс з метою забезпечення відповідності та адекватності перекладу. Перекладач аналізує ситуацію, мету та адресата перекладу, враховуючи комунікативні особливості військової сфери, щоб забезпечити відповідність інформації та сенсу тексту. Основна мета контекстуального підходу – передати не лише точне значення слів та виразів, але й їх семантику, сутність та вживання у військовому контексті.

Концептуальний підхід до перекладу військового дискурсу допомагає забезпечити точність, адекватність та зрозумілість перекладу військової інформації, забезпечуючи врахування специфічного контексту використання та комунікативних потреб аудиторії.

4. Контрольований підхід. Цей підхід передбачає наявність редакційного контролю та перевірки перекладу військового дискурсу. Він включає перегляд, рецензування та перевірку перекладу військових матеріалів кваліфікованими фахівцями, які мають глибоке розуміння військової термінології та вимог щодо точності та стилю перекладу. Основна мета контрольованого підходу – забезпечити якість, адекватність та відповідність перекладу військового дискурсу до вимог та норм, які діють у військовому контексті.

Контрольований підхід до перекладу допомагає забезпечити високу якість, точність та відповідність перекладу, враховуючи специфіку військової галузі та вимоги до перекладу військових матеріалів. Використання кваліфікованих фахівців та редакційного контролю сприяє вирішенню можливих проблем та покращенню якості перекладу військового дискурсу.

5. Комп'ютерно-підтриманий переклад (Computer-Aided Translation, CAT): Використання спеціалізованих перекладацьких програм, таких як системи машинного перекладу або програми перекладацької пам'яті, що допомагають покращити ефективність та консистентність перекладу військового дискурсу. Основна мета комп'ютерно-підтриманого перекладу полягає в автоматизації деяких завдань перекладу та забезпеченні більшої ефективності перекладу.

Однак варто зауважити, що військовий дискурс має свою специфіку та складність, тому комп'ютерно-підтримані програми слід використовувати як допоміжний інструмент, а не як заміну фахівця з військового перекладу, який володіє глибоким розумінням військової термінології та контексту військового дискурсу [41, с. 403].

6. Корпусний підхід. Використання корпусних даних, тобто великого обсягу текстів із військового дискурсу, як ресурсу для підтримки перекладу. Це дозволяє отримати зразки вживання термінів, висловів та структур, що використовуються військовими фахівцями.

Цей підхід забезпечує доступ до реальних прикладів перекладів та сприяє вивченню і аналізу перекладацьких варіантів, що допомагає перекладачу прийняти обґрунтовані рішення щодо перекладу військового дискурсу.

Корпусний підхід до перекладу військового дискурсу є корисним інструментом для перекладача, сприяючи точнішому та відповідному перекладу. Аналіз корпусів дозволяє виявляти патерни, уніфікувати термінологію та забезпечувати кращу адаптацію до специфіки військового дискурсу. Однак, корпусний підхід повинен супроводжуватися фаховими знаннями та креативністю перекладача, оскільки він не може повністю замінити людський аналіз та розуміння військового контексту [75, с. 207].

Ці методи можуть використовуватися окремо або в поєднанні один з одним залежно від контексту, завдання та вимог перекладу військового дискурсу. Важливо враховувати специфіку військової галузі та надійність перекладу, забезпечуючи якість та адекватність передачі інформації у цілісному військовому контексті.

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ

2.1. Аналіз труднощів німецького військового дискурсу

Німеччина має важливу роль у міжнародних військових питаннях, і її дискурс може бути складним та багатограним. Ось деякі можливі аспекти труднощів:

– *історичний контекст*. Німеччина має складну історію, пов'язану зі своєю військовою діяльністю. Після Другої світової війни та нацистського режиму, вона зобов'язана дотримуватися обмежень щодо військової діяльності. Це може призвести до обговорень про те, які види військової справи вона повинна вести і які межі вона повинна додержувати;

– *геополітичне положення*. Німеччина розташована в центрі Європи і є ключовим гравцем у європейській безпеці. Її дискурс може відображати баланс між співпрацею з іншими країнами Європи та необхідністю зберігання національної безпеки;

– *правові обмеження*. Німеччина діє в рамках правових обмежень, встановлених її Конституцією та міжнародними договорами. Це може обмежувати обговорення певних аспектів військової політики та діяльності;

– *публічна думка*. Оскільки підтримка громадськості має важливе значення для військової політики, дискурс може відображати різноманітні погляди суспільства на військові питання, включаючи питання миротворчої діяльності, обсягу оборонних витрат тощо;

– *міжнародна співпраця*. Німеччина активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями, такими як НАТО та Європейський союз. Це може призводити до обговорень щодо участі у спільних військових операціях та поділу військових витрат;

– *роль у глобальних викликах*. Військовий дискурс Німеччини може також відображати підходи до глобальних викликів, таких як тероризм, кіберзагрози та екологічна безпека;

– *етика та гуманітарні питання*. Німеччина має високий стандарт щодо етики та гуманітарних питань, і це може впливати на її військовий дискурс. Обговорення може стосуватися ефективності військових операцій у дотриманні прав людини та мінімізації цивільних жертв [68, с. 84].

Враховуючи ці аспекти, німецький військовий дискурс може бути складним і розмаїтим, відображаючи різні погляди та цінності.

Переклад німецького військового дискурсу може стикатися з деякими специфічними труднощами через специфічний характер теми, військових термінів і культурних нюансів. Ось деякі з можливих труднощів:

1. Військовий дискурс часто використовує спеціалізовану термінологію, таку як військові ранги, зброя, тактичні плани, оборонні системи тощо. Перекладач повинен бути добре ознайомлений з цією термінологією і мати глибоке розуміння її значення відповідно до контексту.

2. Специфічні поняття, що вживаються в військовому дискурсі, можуть бути унікальними для німецької культури або військової історії. Вони можуть вимагати додаткового пояснення або адаптації в іншій мові.

3. Деякі військові терміни можуть мати політичний або етичний підтекст, який важко відтворити точно в іншій мові. Перекладач повинен забезпечити, щоб цей контекст не був втрачений.

4. Військова інформація часто вимагає високої точності і правильності, особливо, коли йдеться про тактичні деталі або технічні характеристики. Неправильний переклад може призвести до неправильного розуміння або навіть серйозних помилок.

5. Деякі військові вислови можуть мати особливий культурний відтінок або субтекст, який важко передати в іншій мові. Перекладач повинен розуміти цей відтінок і вибирати слова, які найкраще передають його.

6. Військовий дискурс може включати складні речення, що вимагають точної граматичної структури. Перекладач повинен забезпечити, щоб структура речення була зрозумілою і логічною в цільовій мові.

7. Військовий дискурс може включати обговорення міжнародних відносин, дипломатичних та політичних питань. Перекладач повинен враховувати цей ширший контекст.

Отже, переклад військового дискурсу вимагає не тільки правильності в передачі термінології, але й глибокого розуміння військових питань, культурних нюансів та політичних відносин.

2.1.1. Лексичні труднощі

Для перекладу німецькомовного військового дискурсу на інші мови можуть виникнути певні лексичні труднощі, оскільки військовий фаховий мовлення має свою специфіку та велику кількість термінів і скорочень. Ось деякі з труднощів, які можуть виникнути при перекладі німецькомовного військового дискурсу.

Лексичні труднощі, пов'язані зі специфічними термінами та скороченнями в перекладі німецькомовного військового дискурсу, можуть бути наступними:

– військовий дискурс використовує багато фахових термінів, які можуть бути незрозумілими для перекладача, який не має відповідного військового фахового навчання. Наприклад, терміни, пов'язані зі стрільбою, тактикою, військовою технікою, вимагають глибокого розуміння військових процесів та зброї;

– військовий дискурс може використовувати ініціали та кодові слова, які представляють секретні або класифіковані інформації. Переклад цих елементів може бути проблематичним з точки зору безпеки;

– військовий дискурс часто містить терміни та вирази, які стосуються військових операцій, таких як *десантна операція*, *блокада*, *обстріл*, *відступ*, *перехоплення*, які потребують ретельного перекладу для передачі сенсу та контексту;

– військовий дискурс також включає в себе терміни, пов’язані з військовим правом та міжнародними конвенціями, які регулюють поведінку під час війни. Ця лексика може бути складною для перекладу через її специфічність [26, с. 63].

Для успішного перекладу військового дискурсу важливо мати глибоке розуміння військових понять, доступ до фахових джерел та консультації з фахівцями в цій галузі. Також важливо забезпечити відповідний контекст та адаптувати терміни до мови та культури цільової аудиторії.

Розглянемо приклади лексичних труднощів, пов’язаних із специфічними термінами та скороченнями в німецькомовному військовому дискурсі і їх переклади:

Panzerabwehrraketen – це німецький термін, який означає «протитанкові ракети». У перекладі, це може бути *anti-tank missiles* або *ATGMs* (скорочення для *anti-tank guided missiles*).

Kommandozentrale – це термін, який вказує на військовий штаб або командний пункт. У перекладі, це може бути *command center* або *command post*.

ABC-Schutzanzug – це німецький термін для захисного костюма проти ядерного, біологічного та хімічного забруднення. У перекладі, це може бути *NBC protective suit* (скорочення для *nuclear, biological, and chemical*).

Sturmgeschütz – це термін, який означає *штурмова гармата*. У перекладі, це може бути *assault gun* або *self-propelled artillery*.

Luftüberwachung – повітряний контроль або контроль над повітряним простором. У перекладі, це може бути *air surveillance* або *airspace control*.

Sanitätsdienst – медична служба. У перекладі, це може бути *medical service* або *medical corps*.

Gefechtsstand – бойовий штаб. У перекладі, це може бути *battle headquarters* або *combat control center*.

Ці приклади ілюструють специфічну лексику та скорочення, які використовуються в німецькомовному військовому дискурсі і можуть створити

труднощі при перекладі на інші мови. Важливо враховувати контекст та фахові знання для точного перекладу цих термінів.

Лексичні труднощі, пов'язані з культурними відмінностями в перекладі німецькомовного військового дискурсу, включають наступне:

- культурні нюанси стосовно формалізму та ввічливості можуть впливати на вибір слів та виразів у військовому дискурсі. Наприклад, у німецькій культурі існує високий ступінь ввічливості, і це може відобразитися в способі спілкування військових;

- різні країни мають власну військову історію та традиції, які впливають на лексику військового дискурсу. Наприклад, терміни, пов'язані з військовими подіями чи почестями, можуть мати особливий культурний сенс;

- культурні відмінності можуть виявити вплив геополітичних відносин і конфліктів на військовий дискурс. Певні терміни та вирази можуть мати негативний сенс в інших країнах через минулі конфлікти чи військові дії;

- різні культури мають власні менталітети та цінності, які можуть впливати на спосіб вираження військового дискурсу. Наприклад, підходи до військового командування та підпорядкування можуть відрізнятися в різних країнах;

- різні мови мають відмінності в мовленнєвих структурах, що може впливати на переклад військового дискурсу. Наприклад, різниця в порядку слів та конструкціях речень може призвести до відмінностей у виразах та їх розумінні;

Для успішного перекладу важливо враховувати ці культурні відмінності та консультуватися з фахівцями з культурної лінгвістики та військового фаху.

Наведемо декілька прикладів лексичних труднощів, пов'язаних з культурними відмінностями, які можуть виникнути при перекладі німецькомовного військового дискурсу:

Vaterlandslieb» – букв. «Любов до батьківщини» – термін, який в німецькомовному військовому дискурсі може мати важливий патріотичний сенс, але може бути важко точно переданим в іншій мові.

Ehrensold – букв. «Почесна винагорода» – це поняття в німецькій культурі та військовому дискурсі може мати відмінний сенс, оскільки відзначає почесне винагородження за службу в армії, але в інших культурах це може бути незрозумілим.

Bundeswehr – букв. «Збройні сили Німеччини» – термін, який вказує на німецьку армію, може створювати певні лексичні труднощі в перекладі, оскільки в інших країнах немає аналогічних назв для їхніх збройних сил.

Wehrmacht – букв. «Збройні сили» – термін, який в історичному контексті вказує на збройні сили Третього Рейху, має негативні асоціації і його переклад може потребувати уважного розгляду.

Kameradschaft – букв. «Дружба товаришів» – це поняття в німецькій військовій культурі відзначає особливий вид відносин між військовослужбовцями, який може бути важко відтворити в перекладі.

Befehl und Gehorsam – букв. «Наказ та покора» – термін, який відзначає важливий принцип військової дисципліни, і його точний переклад може бути проблематичним, оскільки він відображає військові цінності та норми.

Kriegsgefangener – букв. «Військовополонений» – термін, який вказує на особу, взяту в полон під час війни, може викликати різні асоціації та відчуття в різних культурах.

Ці приклади показують, як поняття та терміни, які вживаються в німецькомовному військовому дискурсі, можуть мати глибокий культурний сенс і вимагати уважного перекладу та адаптації до мови та контексту цільової аудиторії.

Лексичні труднощі, пов'язані з абрєвіатурами та скороченнями в перекладі німецькомовного військового дискурсу, можуть включати наступне:

– військовий дискурс багатий на абрєвіатури, які можуть бути неправильно розшифровані в перекладі. Наприклад, *Bw* може бути скороченням від *Bundeswehr* (німецькі збройні сили), і такі абрєвіатури можуть бути незрозумілими для носіїв іншої мови;

– не завжди існують точні еквіваленти для абревіатур і скорочень в інших мовах;

– деякі абревіатури та скорочення можуть вказувати на конкретні поняття та технічні аспекти, які не є загальнозживаними в інших країнах. Це може створювати труднощі у виборі еквівалентів;

– вибір абревіатур і скорочень відображає специфіку мови та фахової лексики військового дискурсу. Перекладач повинен мати глибоке розуміння як німецької мови, так і мови перекладу, щоб знайти належні еквіваленти;

– абревіатури та скорочення можуть змінюватися з часом та залежно від контексту. Перекладач повинен слідкувати за оновленнями та змінами в військовій лексиці;

– деякі абревіатури мають міжнародні стандарти, які приймаються всіма країнами.

Для успішного перекладу абревіатур і скорочень важливо мати фахові знання в галузі військової лексики, доступ до фахових джерел і консультацію з фахівцями в галузі. Також важливо зберігати консистентність та уникати непорозумінь у військовому комунікаційному процесі.

Ось декілька прикладів лексичних труднощів, пов'язаних з абревіатурами та скороченнями в німецькомовному військовому дискурсі та їх можливі переклади:

Абревіатура *UN* (Об'єднані Нації) використовується як загальний стандарт для ООН і її переклад не підлягає значним змінам.

NATO (Північноатлантичний союз) є абревіатурою, яка залишається без змін в багатьох мовах, але не в усіх існують аналогічні абревіатури.

TSK – абревіатура, яка вказує на *Türk Silahlı Kuvvetleri*, тобто Турецькі Збройні Сили. У перекладі це може бути залишено як *TSK* або перекладено як *Türkische Streitkräfte*.

KSK (*Kommando Spezialkräfte*) – скорочення від «Командування сил спеціального призначення». У перекладі, це може залишитися як *KSK* або бути перекладеним як *Special Forces Command*.

VJTF – аббревіатура для *Very High Readiness Joint Task Force*, що вказує на надзвичайно високу готовність спільних військових сил. У перекладі це може бути складним, і може бути використано переклад «Об'єднана оперативна група дуже високої готовності».

ZDV – аббревіатура для *Zentrale Dienstvorschrift*, що вказує на центральний військовий стандарт. У перекладі це може бути *Central Service Regulation* або *Central Military Standard*.

HEAT – скорочення від *High Explosive Anti-Tank*, що означає бойову частину протитанкової ракети. У перекладі це може бути *вибуховий протитанковий боєприпас*.

Ці приклади ілюструють, як аббревіатури та скорочення в німецькому військовому дискурсі можуть створювати труднощі при перекладі, оскільки вони часто є специфічними та вимагають розуміння фахової лексики та контексту. У перекладі важливо забезпечити точність та зберегти значення аббревіатур та скорочень [2, с. 10].

Лексичні труднощі, пов'язані з двозначністю (полісемією) в перекладі німецькомовного військового дискурсу, можуть виникнути, коли одне слово або вираз має більше одного значення в залежності від контексту. Ось деякі приклади та особливості цих труднощів:

- багато термінів, пов'язаних зі зброєю та обладнанням, можуть мати кілька різних значень. У перекладі, перекладач повинен враховувати контекст, щоб визначити, яке саме значення має використовуватися;

- військовий дискурс включає в себе багато термінів, які можуть бути застосовані як до тактики, так і до стратегії. В перекладі, важливо враховувати масштаб операції та контекст;

- у військовому дискурсі існують різні ранги та посади, які можуть мати однакові назви, але різні функції;

- терміни, пов'язані з військовим правом та міжнародними конвенціями, можуть бути двозначними через різні відповідності та інтерпретації у різних країнах. Перекладач повинен ретельно розуміти правові нюанси.

Для подолання цих лексичних труднощів важливо враховувати контекст та фахові знання військового галузі. Корисним є консультація з фахівцями та військовими спеціалістами для точного визначення відповідного значення слів та виразів у конкретному контексті.

Наведемо приклади лексичних труднощів двозначності в німецькомовному військовому дискурсі:

General в німецькій армії може відповідати «генералу», але також може вказувати на конкретний ранг, який може мати власну назву в інших арміях.

Waffe в німецькій мові означає «зброя», але це може включати різні види зброї, від вогнепальної зброї до ножів.

Слово *Angriff* може означати «атаку» як тактичну операцію на рівні бійців або «наступ» як стратегічну операцію на рівні великих військ.

Marsch – марш. Це слово може мати різні значення в контексті військової діяльності. Воно може вказувати на військовий похід або марш, але також може означати маршрут, який може бути згаданий в іншому контексті.

Front – фронт. Це слово може вказувати на фронт воєнної дії, але також може мати інші значення, як, наприклад, *передня частина*.

Sturm – штурм. У військовому дискурсі це слово може означати штурм або атаку, але в інших контекстах воно може вказувати на бурю або шторм.

Wache – варта. Це слово в контексті військового дискурсу може вказувати на варту або пост охорони, але в інших ситуаціях воно може використовуватися для позначення сторожі взагалі.

Angriff – атака або наступ. Це слово може вказувати на військовий напад або атаку, але також воно може мати градації в значенні, від тактичної атаки до стратегічного наступу.

Ці приклади ілюструють, як однакові слова можуть мати різні значення в контексті військового дискурсу, і перекладач повинен враховувати контекст та фахові знання для визначення правильного перекладу.

Лексичні труднощі, пов'язані з термінами технічних засобів в перекладі німецькомовного військового дискурсу, можуть включати наступні особливості:

– багато технічних термінів у військовому дискурсі є дуже специфічними і можуть бути невідомі в інших мовах. Наприклад, німецькі танки можуть мати унікальні технічні характеристики та назви, які можуть бути складні для перекладу;

– деякі терміни можуть не мати точних еквівалентів в інших мовах, оскільки вони відображають специфіку технічних розробок та обладнання. Перекладач повинен шукати найближчий аналог або надавати пояснення;

– технічні засоби та обладнання можуть мати різні назви в різних країнах і арміях. Наприклад, той самий тип військового літака може мати різні назви в Німеччині та інших країнах;

– військовий дискурс використовує багато акронімів та аббревіатур, які можуть бути незрозумілими для носіїв інших мов. Перекладач повинен розшифрувати їх та шукати аналоги або пояснення;

– технічні терміни військової лексики можуть бути дуже конкретними та специфічними і їх переклад вимагає глибокого розуміння військових процесів та технологій.

Ось декілька прикладів термінів технічних засобів, які можуть мати двозначне значення в німецькомовному військовому дискурсі:

Panzer – танк. Це слово може вказувати на танк, але також може означати «броню», і в інших контекстах це слово може бути використане для опису броньованих об'єктів.

Rakete – ракета. Це слово відноситься до ракет, але може також використовуватися для будь-якого об'єкта, який летить чи рухається швидко.

Flugzeug – літак. Це слово вказує на літак, але в загальному контексті воно може означати *повітряне судно*, включаючи літаки, вертольоти і інші літаючі засоби.

Funkgerät – радіоапарат. Це слово може вказувати на радіообладнання, але в інших ситуаціях це може бути використано для опису будь-якого пристрою, пов'язаного з комунікаціями.

Hubschrauber – вертоліт. Це слово вказує на вертоліт, але також може бути використане для опису будь-якого об'єкта, який обертається навколо вертикальної осі.

Ці приклади ілюструють, як однакові слова в німецькій мові можуть мати різні технічні і загальні значення в контексті військового дискурсу.

Отже, лексичні труднощі перекладу німецькомовних військових термінів є складним завданням через специфічність та технічну складність цього дискурсу. Висновки щодо цих труднощів можуть бути наступними:

- військовий дискурс має свою унікальну лексику, яка може бути незрозумілою для перекладача, який не має фахових знань у цій галузі. Терміни, пов'язані зі зброєю, обладнанням, тактикою та стратегією, є специфічними та вимагають глибокого розуміння;

- багато військових термінів можуть мати різні значення в залежності від контексту, що призводить до двозначності і полісемії. Перекладач повинен вміти визначати правильне значення в контексті військових операцій;

- деякі німецькомовні військові терміни можуть не мати точних еквівалентів в інших мовах, що створює труднощі при їх перекладі. Перекладач повинен вміти шукати аналоги або надавати пояснення для розуміння;

- військовий дискурс також включає культурні аспекти та особливості, які важко відтворити в іншій мові. Розуміння цих культурних аспектів важливо для точного перекладу;

- для успішного перекладу військових термінів важливі фахові знання у галузі військової техніки, тактики, стратегії та військового права. Без цих знань переклад може бути неточним.

Усі ці труднощі підкреслюють важливість ретельного підходу до перекладу військового дискурсу та співпраці з фаховими експертами для забезпечення точності та адекватності перекладу.

2.1.2. Граматичні труднощі

Граматичні труднощі військового перекладу є досить складними через специфіку та технічний характер військового жаргону, а також використання спеціальних термінів.

Військові документи та інструкції часто включають **складнопідрядні речення** з багатьма відносними, обставинними та додатковими частинами. Це може призвести до плутанини та неперекладних фраз. Переклад військових термінів з української на німецьку мову в складнопідрядних реченнях є досить важким завданням через специфіку обох мов та технічну природу військових термінів.

Українська та німецька мають відмінкову систему, тому правильний вибір відмінків важливий для граматично коректного перекладу. У складнопідрядних реченнях потрібно враховувати відмінки при вживанні підмету, присудка та інших частин речення.

Німецька мова має різні порядки слів у реченні і важливо правильно встановити співвідношення між термінами і фразами для збереження змісту та логічної послідовності в перекладі.

Важливо забезпечити, щоб переклад був точним і однозначним, оскільки військові терміни не допускають тлумачень чи неясностей. Термінологія повинна бути максимально прирівняна до оригіналу.

Важливо дотримуватися військових стандартів та нормативів при перекладі термінів та інструкцій.

Українська та німецька мови мають свої власні ідіоми та культурні особливості. Деякі військові вирази можуть бути інтерпретовані по-різному в різних мовах, тому важливо враховувати це при перекладі.

Наведемо декілька прикладів складнопідрядних речень з українськими та німецькими військовими термінами:

Снайпер відіграв важливу роль у знищенні ворожого транспортного засобу для перевезення боєприпасів, коли той намагався прорвати блокпост –

Der Scharfschütze spielte eine wichtige Rolle beim Zerstören des feindlichen Munitionstransportfahrzeugs, als es versuchte, den Kontrollpunkt zu durchbrechen.

Командир, який брав участь у розвідці, повідомив, що ворожа одиниця рушила в напрямку нашої позиції, і ми мусимо бути готові до контратаки – Der Kommandant, der an der Aufklärung teilnahm, informierte, dass die feindliche Einheit sich in Richtung unserer Position bewegt hat, und wir müssen bereit sein für einen Gegenangriff.

На наших розвідувальників покладено завдання з'ясувати місцезнаходження ворожого артилерійського гарматного вогнища, щоб підготувати артобстріл – Unsere Aufklärungseinheiten haben die Aufgabe, den Standort des feindlichen Artilleriegeschützfeuers zu ermitteln, um Artilleriefeuer vorzubereiten.

Командир наказав прийняти заходи щодо маскуванню позицій, оскільки передбачається ворожа авіаційна атака в найближчому майбутньому – Der Kommandant hat angeordnet, Maßnahmen zur Tarnung der Positionen zu ergreifen, da in naher Zukunft ein feindlicher Luftangriff erwartet wird.

Після того, як було здійснено нічний парашутний висадження десантників, командир роздавав інструкції для об'єднання і просування вглиб ворожого тилу – Nach dem nächtlichen Fallschirmjägerabwurf des Kommandos verteilte der Kommandant Anweisungen für das Zusammenfinden und das Vordringen in das feindliche Hinterland.

Отже, ці приклади ілюструють, як військові терміни можуть бути використані в складнопідрядних реченнях при перекладі з української на німецьку мову. Такі речення вимагають точності, граматичної правильності та логічної послідовності для збереження змісту та інтеграції військової термінології в контексті.

Загалом, військовий переклад в складнопідрядних реченнях вимагає від перекладача глибокого розуміння обох мов, військових термінів, граматичних правил, технічних аспектів і військових стандартів. Ретельна перевірка та

коригування перекладу є важливою частиною цього процесу, а також співпраця з фахівцями у цій області, які можуть надати консультації та рекомендації.

Відмінки та числа є важливою частиною граматичної структури як української, так і німецької мови. Правильне їх використання в перекладі військових термінів відіграє важливу роль для збереження точності та зрозумілості. Ось деякі граматичні труднощі, які можуть виникнути:

1. *Відмінки.* Українська мова має шість відмінків, тоді як німецька має чотири відмінки. Перекладач повинен правильно визначити відмінок для іменників та займенників в залежності від їхньої ролі в реченні. Неправильний відмінок може призвести до граматичних помилок. Наприклад: *Українські солдати вели важкі бої з російськими військами – Die ukrainischen Soldaten hatten ein schweres Gefecht gegen die russischen Truppen gekämpft; Дивізія має нову техніку – Die Division hat neue Ausrüstung.*

2. *Числа.* Важливо правильно визначати числа в перекладі, включаючи вживання однини або множини. Військові документи часто містять інформацію про кількість осіб, обладнання, одиниць тощо. Наприклад: *Солдати боролися проти ворога – Die Soldaten kämpften gegen den Feind; Літаки бомбардували місто – Die Flugzeuge bombardierten die Stadt.*

3. *Узгодження іменників і прикметників.* Українська та німецька мови вимагають відповідності між іменниками та прикметниками, як у роді, відмінку та числі. Неправильне узгодження може призвести до граматичних помилок. Наприклад: *Український уряд сповнений рішучості захищати себе – Die ukrainische Regierung ist entschlossen, sich zu verteidigen; Російський військовий корабель був потоплений українською морською піхотою – Der russische Kriegsschiff wurde von der ukrainischen Marine versenkt.*

4. *Родові відмінки.* У німецькій мові існують родові відмінки (чоловічий, жіночий, середній, множинний), тому перекладач повинен правильно визначити рід і відмінок іменників. Наприклад: *Зброя потрапила до рук ворога – Das Geschütz fiel in die Hände des Feindes; Солдати пішли в бій – Die Soldaten zogen in die Schlacht.*

5. *Числівники і порядкові числівники.* У військових текстах часто використовуються числівники і порядкові числівники для позначення кількості, послідовності та інших параметрів. Вони повинні відповідати контексту. Наприклад: *Три групи визначили маршрут підкріплення – Drei Gruppen haben die Verstärkungsrouten festgelegt; Дві групи виконують завдання – Zwei Gruppen erfüllen Aufgaben.*

Правильне використання відмінків та чисел у військовому перекладі допомагає зберегти точність і зрозумілість тексту, а неправильність може вплинути на граматичну коректність і зміст перекладу.

Використання **технічної лексики** у військовому перекладі є особливо вимогливим через специфічну термінологію та технічний характер військових термінів. Ось деякі граматичні труднощі, які можуть виникнути:

– німецька мова має три роди (чоловічий, жіночий, середній) і чотири відмінки. Правильне визначення роду та відмінка для іменників і прикметників у технічних термінах є важливим для граматичної коректності перекладу. Наприклад: *Ракетна система вогневої підготовки – Raketensystem der Feuervorbereitung.*

– технічні терміни військового характеру часто використовуються у складних реченнях та фразях, де правильний порядок слів і синтаксис є важливим для розуміння. Наприклад: *Командний пост має забезпечувати надійний зв'язок і ведення обліку та координацію вогневих операцій – Der Kommandoposten muss zuverlässige Kommunikation sicherstellen und das Führen der Buchführung sowie die Koordination der Feueroperationen.*

– військові тексти часто містять скорочення та акроніми, які можуть бути важкі для перекладу, оскільки їхні еквіваленти можуть відрізнятися від української до німецької. Наприклад: *РСЗО (реактивна система залпового вогню) – RMS (Reaktive Mehrfachraketenwerfer-System); KSK – Kommando Spezialkräfte (спеціальні сили).*

– точність у використанні технічних термінів і збереження єдності термінології важливі для забезпечення зрозумілості та уникнення плутанини.

Наприклад: *Оптичний приціл* – *Optisches Zielfernrohr*; *Пікірувальний бомбардувальник* – *Stuka (Sturzkampfflugzeug)*.

– деякі технічні терміни можуть бути транскрибовані для покращення вимови або сприяння легшому сприйняттю. Перекладачу слід враховувати цей аспект. Наприклад: *Радар* – *Radar*.

– у військовому жаргоні часто використовуються аббревіатури та скорочення. Перекладач повинен розуміти, які аббревіатури мають еквіваленти в німецькій мові, і вживати їх належним чином.

Граматичні труднощі вживання технічної лексики в перекладі військових термінів вимагають від перекладача глибокого розуміння обох мов, технічних аспектів і термінології. Також важливо мати доступ до джерел, де можна знайти відповідну технічну інформацію для забезпечення точності та граматичної коректності перекладу [47, с. 208].

Вживання військових рангів та посад в перекладі з української на німецьку може бути складним завданням через різниці у системах **рангів та посад** в обох країнах. Граматичними труднощами, які можуть виникнути під час перекладу є:

– обидві мови мають власні системи рангів і посад і не завжди є точні відповідники між ними. Тому перекладач повинен враховувати ці різниці та вживати терміни, які краще відповідають контексту. Наприклад: *Сержант* – *Feldwebel*; *Генерал-лейтенант* – *Generalleutnant*; *генерал-полковник* – *Generaloberst*.

– якщо в реченні згадуються ранги або посади, можуть виникнути граматичні відмінності в відмінках і числах, залежно від ролі цих слів у реченні. Наприклад: *Генерал-лейтенант прийняв рішення* – *Der Generalleutnant hat eine Entscheidung getroffen*.

– у військовому контексті часто вживаються звертання та титули, і їх правильне використання є важливим для граматичної коректності та відповідності протоколу. Наприклад: *Пане генерал-лейтенант!* – *Herr Generalleutnant!*

– військові терміни часто містять абрєвіатури і скорочення, які можуть бути унікальними для кожної країни. Перекладач повинен зрозуміти значення цих скорочень та надати їм еквіваленти в іншій мові. Наприклад: *Ген.-л-т.* – *GenLt.*; *Генерал-фельдмаршал (Generalfeldmarschall)* – *GFM*; *Унтер-офіцер (Unteroffizier)* – *UO*.

– важливо враховувати локалізацію та контекст для кожної конкретної ситуації. Ранги та посади можуть мати різні назви в різних країнах, і перекладач повинен коректно відобразити ці різниці.

Граматичні труднощі вживання відомостей про ранги та посади у військовому перекладі вимагають від перекладача глибокого розуміння систем рангів і посад в обох мовах, а також здатність вибирати належні терміни в контексті конкретної ситуації. Важливо також бути уважним до деталей та забезпечити граматичну коректність та логічність використання термінів.

Для вдалого військового перекладу важливо мати глибоке розуміння військових понять, професійний словник та доступ до джерел, де можна знайти точну термінологію та стандарти. Також, завжди корисно проконсультуватися з фахівцями в цій галузі, щоб уникнути неточностей та непорозумінь в перекладі.

У висновку можна зазначити, що переклад граматичних труднощів німецького військового дискурсу є складною задачею, яка вимагає від перекладача глибокого розуміння обох мов, технічних аспектів військової термінології та граматичних правил. Граматичні труднощі включають в себе різниці у відмінках, числах, роді і співвідношенні слів у реченнях, що потребують виваженого підходу до перекладу.

Важливо забезпечити, щоб переклад був точним, зрозумілим та граматично коректним, оскільки військовий дискурс вимагає високого рівня точності та однозначності. Також враховуючи культурні та контекстуальні відмінності, перекладач повинен забезпечити, щоб текст відображав військовий контекст та цінності відповідно до кожної країни.

Впевнений та компетентний підхід до перекладу граматичних труднощів військового дискурсу є ключовим для забезпечення ефективного спілкування та збереження точності в цій специфічній галузі.

2.1.3. Культурні труднощі

Культурні труднощі в перекладі німецького військового дискурсу виникають через різниці у військовій культурі, історії, традиціях та специфічних вимогах кожної країни. Ось деякі з найбільш розповсюджених культурних труднощів:

1. Культурні труднощі вживання рангів та посад в перекладі військових термінів виникають через суттєві відмінності у системах рангів і посад військових сил обох країн. Ось декілька основних аспектів цих культурних труднощів:

– *різниця у рангах і посадах*. Україна та Німеччина мають власні системи рангів і посад, і не завжди є точні відповідники між ними. Наприклад, українська армія може мати ранги або посади, яких немає в німецькій армії, і навпаки. Наприклад: Полковник. У Німеччині відсутній цей ранг. По аналогії, він може бути перекладений як *Oberst* (німецький ранг), але це не відповідає точно українському рангу;

– *військові титули та звертання*. Вживання правильних військових титулів і звертань є важливим аспектом культурного виразу в армії. Терміни, що вказують на ранг або посаду в армії, можуть мати велике значення для зв'язків між військовими і визначати протокольні вимоги. Неправильне вживання титулів або звертань може спричинити незручності або навіть образити військовослужбовців. Наприклад, в українській мові *Пане генерал-майоре!*. У німецькій армії зазвичай використовують *Herr* або *Frau* разом зі званнями, тобто *Herr Generalmajor* або *Frau Generalmajor*, що виглядає інакше в порівнянні з українською формою;

– *культурні відмінності в цінностях і підходах*. Військові терміни включають в себе культурні особливості та цінності кожної країни, і перекладачу слід враховувати ці різниці для забезпечення адекватного виразу і розуміння. Наприклад: українською *День Збройних Сил України*, а німецькою термін *Tag der Bundeswehr* (День Федеральних Збройних Сил) має іншу назву і може не мати тих самих історичних та культурних асоціацій.

Ці приклади відображають, як різниці у системах рангів та посад, а також культурних традиціях та цінностях можуть призвести до труднощів у військовому перекладі між українською та німецькою мовами. Важливо враховувати ці відмінності та вибирати переклади, які найкраще відображають конкретний контекст та специфічну культурну інформацію.

Для подолання цих культурних труднощів перекладач повинен мати глибоке розуміння систем рангів та посад в обох країнах, враховувати контекст і культурні особливості, а також співпрацювати з військовими консультантами, які мають експертизу у військовому дискурсі та культурі. Такий підхід допоможе забезпечити точний та адаптований переклад військових термінів, який враховує всі культурні відмінності та специфічні контексти.

2. Культурні труднощі вживання звертань та протоколів в перекладі військових термінів можуть бути важливими через різниці у культурних та протокольних нормах обох країн. Ось деякі аспекти цих труднощів:

– *форми звертань*. Українська та німецька мають відмінні форми звертань для військових та цивільних осіб. Наприклад, *Пане* або *Пані* є загальними звертаннями в українському військовому дискурсі, тоді як в німецькій армії користуються *Herr* або *Frau*.

– *протокол і військовий етикет*. Кожна країна має свої власні протокольні норми та військовий етикет. Україна і Німеччина можуть мати різні вимоги щодо того, як військові взаємодіють між собою та з цивільними особами, і це важливо враховувати при перекладі відповідних термінів;

– *звертання до керівників і вищих посадових осіб*. У німецькій армії та культурі існують власні протокольні правила щодо звертань до вищих

посадових осіб та керівників. Наприклад, *Herr General* або *Frau General* може бути використано в Німеччині для звертання до генералів, а в Україні може використовуватися інший підхід. Звертання до командира взводу українською: *Командире взводу!*, а німецькою залежно від ситуації, *Kompaniechef* або *Zugführer* може використовуватися в Німеччині, але правильне звертання може варіювати від одного контексту до іншого.

– *релігійні та культурні аспекти*. Деякі звертання та протокольні норми можуть відображати релігійні чи культурні аспекти. Наприклад, в Україні може бути використане звертання *Боже право*, що відображає історичні та релігійні зв'язки, а в Німеччині таке звертання не має еквівалента;

– *церемонії та свята*. Важливим аспектом є переклад назв церемоній та військових свят, які можуть мати унікальні назви та символічне значення в кожній країні. Наприклад: українською *День Збройних Сил України*, а німецькою переклад *Tag der Streitkräfte* має відмінну назву та може не відтворювати те саме символічне значення.

Ці приклади ілюструють, як культурні різниці і протокольні норми можуть призвести до труднощів у військовому перекладі між українською та німецькою мовами. При вирішенні цих проблем перекладач повинен мати глибоке розуміння військового контексту та вивчати специфічність кожної культури, враховуючи протокольні норми та вимоги.

Для подолання цих культурних труднощів, перекладач повинен мати глибоке розуміння як української, так і німецької культур та військової термінології. Потрібно уважно вивчити контекст та специфічність військового дискурсу кожної країни та забезпечити вибір таких звертань та протокольних норм, які найкраще відповідають вимогам кожної сторони і зберігають важливість військового контексту.

3. Культурні труднощі вживання специфічних військових термінів у перекладі виникають через різниці в системах військової термінології та специфічній семантиці. Деякі військові терміни мають глибокі історичні корені

та значення, які може бути важко відтворити в іншій мові без втрати контексту та культурних асоціацій.

Військові терміни можуть бути специфічними для певних галузей та спеціальностей. Наприклад, аерокосмічна оборона, морська піхота тощо. Переклад термінів, що вказують на ці галузі, вимагає глибокого розуміння фахових аспектів. Наприклад: Німецький термін *Aufklärung* може бути перекладений як *Розвідка*, але не завжди передає всі аспекти української системи розвідки.

Військові терміни, що стосуються озброєння, боєприпасів та техніки, можуть бути трудно перекладені через технічну складність та специфіку озброєння. Наприклад: *БПЛА (Безпілотний літальний апарат)* німецькою термін *Unbemanntes Luftfahrzeug* може бути використаний, але переклад може бути докладним або менш докладним, залежно від контексту.

Різні країни можуть мати власні військові доктрини та стратегії, які відображають їхні цілі та завдання. Переклад термінів, що стосуються цих аспектів, може потребувати адаптації. Наприклад: *Стратегічна оборона* німецькою цей термін *Strategische Verteidigung* може бути використаний, але доктрини можуть відрізнятися.

Ці приклади ілюструють, як військові терміни можуть бути складними для перекладу через різницю в системах рангів, галузевій специфіці та інших факторах. Перекладач повинен мати глибоке розуміння військової термінології в обох мовах, консультиватися з фахівцями та враховувати контекст для точного та адекватного перекладу.

Для подолання цих культурних труднощів, перекладач повинен мати глибоке розуміння як військових термінів, так і контексту, в якому вони використовуються.

4. Культурні труднощі вживання термінів історичних подій та символіки в перекладі військових термінів можуть виникати через різниці в історії, традиціях та значенні обох країн. Ось декілька аспектів, які можуть призвести до культурних труднощів:

– історичні події та назви бойових дій. Наприклад: *Битва під Сталінградом* німецькою переклад *Schlacht von Stalingrad* може бути проблематичним через історичний контекст і роль Німеччини в цій події;

– символіка та пам'ятні заходи. Наприклад: *Свічки пам'яті на День Перемоги*, а німецькою специфічні пам'ятні заходи та символіка на День Перемоги в Україні можуть бути важко відтворити в німецькому контексті. Термін *Майдан* німецькою *Maidan* може бути важливим для України, але німецькомовний читач може потребувати пояснень щодо подій, пов'язаних з цим терміном; *Помаранчева революція* – *Orangenrevolution* може бути зрозумілим, але може вимагати додаткових пояснень щодо політичних подій в Україні;

– військові пам'ятники та пам'ятні місця. Наприклад: *Пам'ятник Слави в Києві*, а німецькою переклад *Ehrenmal in Kiew* може не відтворювати значення та історичну вагу цього пам'ятника.

– релігійні та культурні символи. Наприклад: *Хрест Волі на Майдані* – *Kreuz der Freiheit auf dem Maidan* може не передавати всіх аспектів символіки та історії.

Ці приклади ілюструють, як терміни і символіка історичних подій можуть вимагати точного та культурно чутливого перекладу. Перекладач повинен враховувати специфічність історичного контексту та інтересів аудиторії в обох країнах для успішної передачі значень цих термінів.

Для подолання цих культурних труднощів перекладач повинен мати глибоке розуміння історичних подій та символіки в обох країнах, а також враховувати специфічний контекст та історичну чутливість. Переклад термінів історичних подій та символіки військових термінів вимагає обережності та збереження історичного та культурного контексту.

5. Культурні труднощі вживання термінів специфічної лексики і фразеології в перекладі військових термінів можуть виникати через різницю в мовних зворотах, культурних асоціаціях та контексті вживання. Ось декілька аспектів, які можуть призвести до культурних труднощів:

– *фразеологія та військові вирази*. Наприклад: *Мати вогневу перевагу* – переклад цього виразу може бути складним, оскільки фразеологія військових виразів може бути різною в обох мовах; *Дати відсіч* – переклад цього виразу на німецьку може бути складним, оскільки вживання такої фразеології може відрізнятися в обох мовах;

– *військові поговірки та вирази*. Наприклад: *Поле бою не прощає помилок* – переклад цієї поговірки може вимагати адаптації для збереження сенсу та звучання в німецькій мові; *Забрати вогонь з рушниці* – переклад цього виразу може потребувати аналогічної фразеології в німецькій мові, яка відображала б подібний сенс;

– *специфічні скорочення та аббревіатури*. Наприклад: *ЗСУ (Збройні Сили України)* – переклад аббревіатури може потребувати аналогічного скороченого виразу в німецькій мові, але важливо, щоб він був розпізнаваний в контексті; *ЗГІС (Зведена група інспекторів збройних сил)* – переклад цього скороченого виразу може вимагати аналогічної аббревіатури в німецькій мові, що відображає цей термін;

– *специфічні або географічні назви*. Наприклад: *Донбас* – переклад цієї географічної назви може вимагати пояснень, оскільки цей регіон не є загальновідомим в Німеччині.

Ці приклади демонструють, як фразеологія та специфічна лексика можуть створювати культурні труднощі в перекладі військових термінів. Перекладач повинен мати глибоке розуміння військової фразеології в обох мовах і намагатися знайти адекватний вираз, який передає сенс та контекст оригінального виразу.

Перекладач повинен бути чутливим до контексту та важливих культурних аспектів для забезпечення точного та адаптованого перекладу, який відображає специфічний характер військової термінології та культури військових сил кожної країни. Фразеологічні вирази, специфічна лексика та аббревіатури можуть створювати особливі труднощі в перекладі. Перекладач повинен вміти знайти адекватні аналоги та вирази в цільовій мові, які

відображали б сенс та специфічність оригіналу. Військова термінологія може змінюватися з часом та в залежності від технологічних або стратегічних змін. Перекладач повинен знати усі оновлення щодо нових термінів та виразів.

Усі ці аспекти свідчать про те, що переклад військових термінів вимагає від перекладача великого професійного досвіду та культурної чутливості. Правильно виконаний переклад військових термінів враховує всі ці фактори, щоб забезпечити зрозумілість та точність перекладу для цільової аудиторії.

2.1.4. Стилiстичнi труднощi

Сучасний світ зазнає постійних змін у політичних, економічних та військових сферах, і ці зміни не минули стороною військової галузі. Під час вивчення військової термінології, особливо в контексті німецької мови, стикаємося з низкою стилістичних труднощів. Велика кількість військових термінів в німецькій мові має свої особливості та вимоги до точності вживання, що робить переклад та використання цих термінів в різних мовних контекстах досить складним завданням.

Стиль та структура військових термінів є суворими та дисциплінованими, відзначаються формальністю та технічною точністю. Такий стиль мовлення найбільше властивий військовим під час комунікацій у військовому середовищі. Однак, в процесі перекладу або використання цих термінів у більш загальних комунікаційних контекстах виникають стилістичні виклики.

В цьому підрозділі ми проаналізуємо стилістичні труднощі, пов'язані з використанням німецьких військових термінів у різних мовних ситуаціях. Ми розглянемо специфічні лексичні та граматичні особливості військових термінів, а також їхні вимоги до мовного реєстру.

Переклад військових німецькомовних термінів може викликати стилістичні труднощі через специфіку цієї галузі та особливості мови. Характерними для цієї галузі є труднощі, пов'язані з формальністю мови. Ось характеристика таких труднощів:

– *формальний мовний реєстр*. Це означає, що багато термінів і виразів мають вищий ступінь формальності, і їх переклад повинен відповідати цьому рівню. Перекладач повинен використовувати відповідні структури речень, лексику та граматичні конструкції для збереження формальності;

– *службова лексика*, яка може бути незрозумілою для непрофесіоналів. Перекладач повинен бути обізнаним з цією лексикою та здатний правильно відтворити її в перекладі. Важливо уникати використання загальних слів або занадто спрощеного мовного стилю;

– *передача авторитету та тону командира чи офіцера*. Під час перекладу важливо зберегти цей тон та авторитет в цільовому тексті. Велике значення має вибір лексики та фраз, які передадуть цей стиль та відчуття;

– *суворість та прямолінійність виразів*. Перекладач повинен старатися зберегти цю суворість та прямолінійність в перекладі, уникати надмірного обмеження або узагальнення;

– *специфічне значення в контексті військових операцій*. Перекладач повинен ретельно вивчити значення цих термінів та використовувати їх відповідно до контексту в перекладі.

Узагальнюючи, формальність стилістичних труднощів перекладу військових німецькомовних термінів вимагає від перекладача високого рівня мовної компетентності та знання особливостей військової термінології. Перекладач повинен бути уважним до деталей та вміти точно та формально передавати значення термінів у цільовій мові.

У німецькому військовому дискурсі часто вживаються такі терміни як *Herr General* – пан генерал, *Oberstleutnant* – підполковник, *Hauptmann* – капітан, *Leutnant* – лейтенант, *Feldwebel* – фельдфебель, *Unteroffizier* – унтерофіцер, *Soldat* – солдат. Ці слова та фрази мають більш формальний відтінок, ніж їхні українські еквіваленти.

Розглянемо приклади стилістичних труднощів перекладу військових німецькомовних термінів, які включають формальний мовний реєстр та серйозність. Наприклад, *Herr General* відповідає *Генерал-майору*, а *Frau*

Hauptmann відповідає *Kapitanше* – перекладачу слід правильно передати ці звертання та зберегти формальний тон; термін *Ehrensalue* (*пошаний салю*) вимагає виконання певної формальної процедури; *Befehlshaber* (*командир*) має більш формальний відтінок, ніж просто *Kommandeur* – перекладач повинен враховувати цю різницю в лексиці.

У цих прикладах видно, як формальність стильових особливостей військових термінів впливає на їх переклад. Перекладач повинен бути дуже уважним до деталей та відтворювати не лише значення термінів, але й їх стиль та формальність в цільовому тексті.

Німецька військова термінологія є багатою і складною. Часто використовуються морфологічні та семантичні особливості, які не мають аналогів в інших мовах. Військові терміни часто включають технічну термінологію, яка може бути незрозумілою для звичайних читачів. Перекладач повинен враховувати технічний аспект термінів і використовувати відповідну термінологію в мові призначення. Основними труднощами є:

- німецька мова славиться своєю технічною точністю, і багато технічних термінів мають вищий ступінь точності, ніж їх англійські або іншомовні еквіваленти. Під час перекладу важливо зберегти цю точність і використовувати відповідні фахові терміни в мові призначення;

- формальність та науковість у технічних термінах. Перекладач забезпечує відповідний мовний реєстр у цільовому тексті, щоб відтворити стиль оригіналу;

- складнопідрядні речення, які є важкими для перекладу без втрати структури та зміни стилю. Перекладач повинен вміло розбирати речення на складові частини та зберігати їх зв'язок у перекладі;

- форма та порядок слів, що впливає на структуру та стиль перекладу, де забезпечується відповідність структури та стилю між мовами;

- аббревіатури та скорочення, які є незрозумілими для звичайних читачів. Перекладач повинен визначити правильні еквіваленти для цих аббревіатур та забезпечити їх відповідне використання у перекладі.

Загальною тенденцією є необхідність зберегти технічну точність та науковість перекладу, одночасно зберігаючи формальність та структуру термінів. Перекладачам доводиться бути обережними та точними, щоб зберегти стиль та інформаційну цінність оригіналу.

Розглянемо приклади перекладу технічної німецької військової термінології:

Panzerabwehrraketen – *протитанкові ракети*. Перекладачу треба передати значення та важливість цих ракет у військовому контексті;

Sturmgewehr – *штурмова гвинтівка*. У складі цього слова є слово *Sturm*, яке має кілька значень, зокрема *штурм* і *напад*. Це може призвести до непорозумінь при перекладі терміну іншими мовами.

Flugzeugträger – *авіаносець*. Цей термін має технічну складність, і перекладач повинен зберегти технічну точність у перекладі, а також передати важливість цього типу військового судна;

Radarüberwachung – *радіолокаційний контроль*. Це технічний термін, який потребує точного перекладу, щоб передати сутність процесу контролю через радар;

Kampfflugzeug – *бойовий літак*. Перекладач повинен бути впевнений у виборі правильного еквівалента для *Kampfflugzeug*, щоб відтворити технічну призначеність цього виду літака;

Nachrichtendienst – *служба інформації*. Цей термін може мати стилістичні труднощі через технічну лексику та аббревіатури, які часто використовуються в інформаційних службах;

Luftverteidigungssystem – *система повітряної оборони*. Термін має велику технічну складність і вимагає точного перекладу, щоб передати важливість системи повітряної оборони;

Fernmeldetechnik – *телекомунікаційна техніка*. Технічний термін, який може викликати труднощі через специфічну лексику та аббревіатури.

Ці приклади ілюструють технічну складність та стилістичні виклики, які супроводжують переклад військової термінології. Перекладач повинен мати

глибоке розуміння військової галузі та технічних аспектів, щоб точно та стилістично відтворити ці терміни у цільовому тексті.

Військовий дискурс часто використовує військові штампи та кліше. Вони є важливим елементом військової культури та традиції. Однак, вони можуть бути важкими для розуміння носіями інших мов. Наприклад, німецький вислів *Es ist Krieg* означає *це війна*, але він також може використовуватися в переносному значенні, наприклад, *це велика біда*.

Військовий жаргон і сленг часто використовують для створення атмосфери єдності та солідарності серед військовослужбовців. Однак іноді вони бувають складними для розуміння носіями інших мов. Наприклад, німецький вираз *Kriegstreiber* означає *військовий авантюрист*, але іноді жививається у переносному значенні, як *загарбник*.

Військовий дискурс часто використовує метафори та порівняння для створення образного уявлення про військові дії. Однак це може бути складним для розуміння носіями інших мов. Наприклад, німецька метафора *Der Krieg ist ein Vulkan*, що означає *Війна – це вулкан*, може бути сприйнята як порівняння війни з природним явищем. Тому краще перекласти цей вираз так: *Війна – це небезпечне та вибухове явище*.

Der Krieg ist ein Spiel. Дослівний переклад цього виразу звучав би так: *Війна – це гра*. Однак такий переклад може бути сприйнятий як заперечення війни. Тому більш точним перекладом буде: *Війна – це важка і небезпечна справа*.

Die Soldaten sind die Speerspitze der Nation – *Солдати є передовою частиною нації*. Це порівняння означає, що солдати – це найважливіша частина нації, яка захищає її від ворогів.

Die Schlacht war ein Gemetzel – *битва була різаниною*. Це порівняння означає, що битва була дуже кровопролитною.

Ще одним з стилістичних труднощів під час перекладу є специфічна лексика в німецьких військових термінах. Основними характеристиками специфічної лексики є:

– звання та посади, які мають свої військові відповідники, і тому, перекладач повинен використовувати відповідні звертання та терміни, щоб передати стилістичний характер військового рангу;

– абрєвіатури та скорочення, які потрібно правильно розшифрувати та використовувати їх аналоги в мові призначення;

– командні вирази, які вказують на вищий ступінь авторитету чи наказ, де слід правильно зберегти прямий та авторитетний тон цих командних виразів у перекладі;

– специфічне значення в контексті військових операцій, де перекладач повинен відтворити це значення відповідно до контексту.

Загальною тенденцією є необхідність зберегти військову точність та авторитет у перекладі, одночасно зберігаючи стиль та інформаційну цінність оригіналу.

Ось декілька прикладів специфічної лексики в німецьких військових термінах, які можуть створювати стилістичні труднощі при перекладі:

Oberstabsarzt – це німецький термін, який означає *головний полковник-лікар*, який містить в собі військовий ранг, посаду та фахове звання лікаря;

Gefechtsstand – термін, який вказує на *штаб бойових операцій* або *місце керівництва бойовими діями*. Це термін, який вказує на центральний пункт керівництва військовими операціями;

Militärübung – це термін для *військових навчань* або *військових вправ*. Він використовується для опису тренувань та навчань військових підрозділів;

Panzergrenadier – це військовий термін, який описує вояка, який обслуговує бронетранспортери та призначений для прикриття піхоти в атаках;

Fliegerabwehr – це термін для *засобів протиповітряної оборони*. Він використовується для опису систем і заходів, призначених для відстоювання від ворожих літаків;

Kampfflugzeug – це термін, який означає *бойовий літак*. Він використовується для опису військових літаків, які призначені для бойових операцій;

Artilleriefeuer – це термін для *артилерійського вогню*. Він вказує на вогонь, який відкриває артилерія під час бойових операцій.

Ці приклади ілюструють специфічну лексику в німецьких військових термінах, яка може бути важкою для перекладу без врахування контексту та стилістичних особливостей військового дискурсу.

Усі ці стилістичні труднощі вимагають від перекладача дуже дослідницького та глибокого розуміння термінів і їх контексту в німецькому тексті, а також вміння вибрати відповідні еквіваленти в цільовій мові, зберігаючи стилістичний відтінок та точність. Вивчення та аналіз стилістичних труднощів, пов'язаних з німецькою військовою термінологією, виявив важливий аспект у сфері перекладу та комунікації в військовому контексті.

2.2. Основні підходи до перекладу військових термінів

Переклад військових термінів – це важлива задача, яка вимагає особливої уваги до точності, стилю та культурного контексту. Основними підходами до перекладу військових термінів є:

1. Дослідження і фахові знання мають вирішальний вплив на якість та точність перекладу військових термінів з німецької мови (або будь-якої іншої мови) на іншу мову. Розглянемо способи, як дослідження і фахові знання впливають на процес перекладу військової термінології:

– для правильного перекладу військових термінів важливо розуміти фаховий контекст, в якому вони вживаються. Фахові знання дозволяють перекладачеві розуміти, яким чином терміни взаємодіють в рамках військових операцій, стратегій та процедур;

– фахові знання допомагають перекладачу використовувати точні та однозначні еквіваленти для військових термінів, забезпечуючи, що немає надмірностей або неоднозначностей у перекладі;

– фахові знання дозволяють перекладачу розуміти та коректно використовувати скорочені форми, аббревіатури та акроніми, що часто вживаються в військовій термінології;

– фахові знання також допомагають перекладачу дотримуватися стилістичних особливостей військового дискурсу. Це охоплює формальний стиль, вживання маркувальних виразів і інші стилістичні аспекти;

– в деяких випадках військові терміни можуть включати специфічні концепції, які мають бути правильно передані в перекладі. Фахові знання допомагають розуміти ці концепції і забезпечувати їх збереження в перекладі;

– фахові знання дозволяють перекладачу урахувати культурний контекст як вихідної, так і цільової мови, що важливо для точного і адекватного перекладу.

Всі ці аспекти підкреслюють важливість фахових знань і дослідження для забезпечення точності та якості перекладу військової термінології. Без відповідних фахових знань перекладач може недооцінювати важливі аспекти та контекст, що може призвести до недоліків та невідповідностей у перекладі.

Отже, перекладач повинен мати глибоке розуміння військової термінології та фахових понять. Це включає в себе розуміння військових операцій, стратегій, озброєння, військових рангів і інших специфічних аспектів.

Розглянемо декілька прикладів українсько-німецького перекладу досліджень і фахових знань з військової тематики:

Дослідження впливу військової стратегії на геополітичну ситуацію в регіоні – Studie zur Auswirkung der militärischen Strategie auf die geopolitische Lage in der Region;

Фахові знання з області боєприпасів і їх вплив на військову ефективність – Fachkenntnisse im Bereich Munition und ihr Einfluss auf die militärische Effektivität;

Аналіз технічних характеристик військового обладнання та їх порівняння з конкурентами – Analyse der technischen Merkmale militärischer Ausrüstung und ihr Vergleich mit Konkurrenten;

Дослідження використання дронів у військових операціях та їх ефективність – Untersuchung des Einsatzes von Drohnen in militärischen Operationen und ihre Effektivität;

Фаховий аналіз стану військової логістики та можливості її оптимізації – Fachliche Analyse des Zustands der militärischen Logistik und Möglichkeiten zu ihrer Optimierung.

Ці приклади демонструють, як можна перекладати дослідження з військової тематики з української на німецьку мову, зберігаючи специфічну термінологію та стилістичну відповідність.

2. Створення глосарію військових термінів має значний позитивний вплив на процес перекладу і якість перекладу загалом. Ось як це впливає на переклад військових термінів:

- глосарій допомагає створити єдиний стандарт термінів і їх визначень, який використовується для перекладу військових текстів. Це допомагає уникнути невідповідностей та плутанини у використанні термінів;

- перекладачі можуть швидше та ефективніше знаходити відповідники для військових термінів, оскільки вони мають доступ до готових визначень та перекладів у глосарії. Це прискорює процес перекладу;

- глосарій допомагає забезпечити точність та однозначність перекладів, оскільки визначення термінів є стандартизованими і перевіреними. Це особливо важливо в контексті військових термінів, де помилки можуть мати серйозні наслідки;

- глосарій може також включати стилістичні вказівки та контекст, якими військові терміни використовуються. Це допомагає зберегти стилістичну відповідність у перекладі;

- глосарій створює основу для перевірки та рецензії перекладів військових термінів. Експерти можуть перевіряти, чи дотримані правила та стандарти, визначені у глосарії;

- глосарій може постійно оновлюватися та розширюватися для відображення нових термінів та змін у військовій термінології.

Загалом, створення глосарію є корисним інструментом для забезпечення якості та послідовності перекладу військових термінів. Він допомагає уникнути помилок та невідповідностей, а також сприяє швидкому та ефективному перекладу військових текстів.

Наведемо декілька прикладів українсько-німецького перекладу глосарію з військової тематики:

Глосарій військових термінів – Glossar militärischer Begriffe;

Глосарій військової техніки – Glossar militärischer Ausrüstung;

Глосарій військової стратегії – Glossar militärischer Strategie;

Глосарій бойової тактики – Glossar taktischer Kampf;

Глосарій військової логістики – Glossar militärischer Logistik.

Ці приклади показують, як можна перекладати глосарії з військової тематики з української на німецьку мову, зберігаючи термінологічну уніфікацію та структуру глосарію.

3. Дотримання стилістичної відповідності грає ключову роль у процесі перекладу військових термінів і має суттєвий вплив на якість та розуміння тексту. Ось як це впливає на переклад військових термінів:

- військовий дискурс, як правило, використовує формальний та офіційний стиль мовлення. Дотримання цього стилю у перекладі важливо, оскільки він відображає офіційний характер військових документів і комунікацій;

- важливо зберегти структуру речень та фраз, характерну для військового дискурсу. Це охоплює відповідний порядок слів, використання маркувальних виразів та специфічну граматику;

- деякі військові терміни включають маркувальні вирази, які мають особливий стиль вживання. Перекладач повинен дбати про збереження цих маркувань, оскільки вони можуть відтворювати тон та специфіку тексту;

- дотримання відповідності лексичної та стилістичної термінології важливо для того, щоб переклад був легко зрозумілим для фахівців і служителів збройних сил;

– інколи військові терміни можуть бути схожими на цивільні терміни, але мати різне значення в контексті військового дискурсу. Дотримання стилістичної відповідності допомагає уникнути плутанини та неоднозначностей у перекладі;

– військовий текст може мати свій особливий тон та емоційну забарвленість. Перекладач повинен дбати про збереження цих аспектів, щоб відтворити точності тон і емоційне відображення в перекладі.

Загалом, дотримання стилістичної відповідності гарантує, що переклад військових термінів відповідає вимогам та очікуванням військового дискурсу. Це важливо для забезпечення якості та точності перекладу та для збереження специфічності текстів військового характеру.

Ось декілька прикладів українсько-німецького перекладу з відзначенням стилістичної відповідності в військовій тематиці:

Стилістична узгодженість у військовому спілкуванні – Stilistische Übereinstimmung in der Militärkommunikation;

Збереження стильового характеру військового тексту – Beibehaltung des stilistischen Charakters des militärischen Textes;

Використання військової термінології для створення стилістичного ефекту – Verwendung der militärischen Terminologie zur Schaffung eines stilistischen Effekts;

Специфіка стилю військових документів – Besonderheiten des Stils in militärischen Dokumenten;

Стильові вимоги до військового літературного твору – Stilistische Anforderungen an das militärische literarische Werk.

Ці приклади демонструють, як можна перекладати фрази та вирази, що стосуються стилістичної відповідності у військовій тематиці, з української на німецьку мову, зберігаючи стилістичну належність і мовну точність.

Ось декілька прикладів українсько-німецького перекладу відповідальності в військовій тематиці:

Військова відповідальність – Militärverantwortung;

Персональна військова відповідальність – Persönliche militärische Verantwortung;

Військова відповідальність перед командиром – Militärverantwortung gegenüber dem Vorgesetzten;

Військова відповідальність за виконання наказів – Militärverantwortung für die Ausführung von Befehlen;

Військова відповідальність за безпеку – Militärverantwortung für die Sicherheit.

Ці приклади показують, як можна перекладати терміни та вирази, пов'язані з військовою відповідальністю, з української на німецьку мову, зберігаючи відповідність та стилістичну точність.

4. Збереження маркувальних символів (інколи відомих як маркувальні вирази або маркувальні терміни) в перекладі військових термінів має важливий вплив на точність та стилістичну відповідність тексту. Ось як це впливає на процес перекладу:

– маркувальні символи є невід'ємною частиною військового стилю мовлення. Їх збереження допомагає перекладачеві відтворити стиль та характер тексту в цільовій мові;

– деякі маркувальні символи можуть мати специфічне значення або контекст у військовому дискурсі. Відсутність або неправильне використання цих символів може призвести до невідповідностей та плутанини;

– маркувальні символи часто включають терміни або аббревіатури, які мають конкретні та точні значення. Збереження цих символів допомагає зберегти термінологічну точність в перекладі;

– деякі маркувальні символи можуть бути частиною військової ідентичності або традицій. Збереження цих символів допомагає відтворити цю ідентичність в перекладі;

– деякі маркувальні символи можуть включати технічні позначення, які важливі для правильної ідентифікації об'єктів або процедур. Збереження цих символів допомагає зберегти технічну точність в перекладі.

– в деяких випадках маркувальні символи можуть бути складні для перекладу без втрати сенсу. Їх збереження дозволяє уникнути неперекладних областей і забезпечити зрозумілість тексту.

Збереження маркувальних символів в перекладі важливе для збереження стилістичної відповідності та точності тексту. Проте перекладач повинен також враховувати те, що не всі маркувальні символи можуть бути зрозумілі для аудиторії в іншій мові, тому можуть знадобитися деякі пояснення або адаптація для адекватного перекладу.

Ось декілька прикладів українсько-німецького перекладу маркувальних виразів з військової тематики:

Маркувальний символ військового підрозділу – Identifikationssymbol der militärischen Einheit;

Маркувальний значок на військовій формі – Kennzeichnungszeichen auf der Militäruniform;

Маркувальні кольори військового обладнання – Kennzeichnungsfarben der militärischen Ausrüstung;

Маркувальний стяг на бойовій техніці – Identifikationsflagge auf dem Kampffahrzeug;

Маркувальний код для розрізнення власних і ворожих сил – Kennzeichnungscode zur Unterscheidung eigener und feindlicher Kräfte.

Ці приклади показують, як можна перекладати вирази, пов'язані з маркуванням і ідентифікацією військового обладнання та підрозділів з української на німецьку мову, зберігаючи точність та якість перекладу.

5. Урахування культурного контексту має величезний вплив на переклад військових термінів, оскільки військовий дискурс і термінологія є сильно залежними від культурних особливостей та історичного контексту. Ось як воно впливає на процес перекладу:

– військова термінологія часто має коріння в військовій історії та традиціях кожної країни. Перекладач повинен бути знайомим із цією історією

та традиціями, щоб забезпечити правильне відтворення термінології в перекладі;

– деякі військові терміни можуть мати специфічні культурні конотації, які не завжди можуть бути передані в іншій мові. Перекладач повинен розуміти ці конотації та намагатися знайти аналоги або пояснення;

– кожна країна має свою систему військових рангів та посад, які можуть суттєво відрізнятись від інших країн. Перекладач повинен правильно визначити еквіваленти цих рангів та посад в іншій мові;

– військові терміни можуть також включати посилання на військові традиції та обряди, які можуть бути незрозумілими для невійськових аудиторій. Перекладач повинен враховувати ці аспекти та пояснювати їх, де це необхідно;

– перекладач повинен бути чутливим до культурних норм та цінностей, щоб уникнути можливих конфліктів або образ. Деякі військові терміни можуть мати військовий або політичний підтекст, тому їх переклад потребує обережності;

– урахування культурного контексту також включає адаптацію перекладу до цільової аудиторії. Якщо текст призначений для читачів іншої культури, то переклад може вимагати більше пояснень та адаптації.

Загалом, урахування культурного контексту допомагає забезпечити переклад військових термінів, який буде відповідати не лише мовним, але й культурним особливостям і очікуванням аудиторії. Це важливо для того, щоб зробити переклад більш зрозумілим та прийнятним для читачів в іншій мові.

Ось декілька прикладів українсько-німецького перекладу культурного контексту в військовій тематиці:

Козацька традиція – Kozakentradition;

Гетьманська епоха – Hetmanzeit;

Кулінарна спадщина військових частин – Kulinarisches Erbe der Militäreinheiten;

Спортивні змагання з військовою тематикою – Sportveranstaltungen mit militärischem Hintergrund;

Традиції військового свята – Traditionen des militärischen Feiertags.

Ці приклади демонструють, як можна перекладати терміни та вирази, які включають культурний контекст з військової тематики, з української на німецьку мову, зберігаючи важливість та історичний підтекст цих термінів.

б. Дотримання термінологічної уніфікації має значний вплив на переклад військових термінів і важливе значення для точності та послідовності перекладу. Ось як це впливає на процес перекладу:

- термінологічна уніфікація допомагає забезпечити точність в перекладі, оскільки визначення та використання термінів є стандартизованими і спільно прийнятими;

- військова термінологія може бути складною і специфічною. Термінологічна уніфікація допомагає уникнути невідповідностей та плутанини у використанні термінів;

- термінологічна уніфікація також включає в себе стилістичні аспекти, які допомагають зберегти стилістичну відповідність тексту;

- спільно прийняті і стандартизовані терміни полегшують зрозуміння тексту для читачів, які працюють з військовою термінологією;

- термінологічна уніфікація допомагає забезпечити якість та послідовність перекладу в різних текстах та документах;

- глосарій або система термінологічної уніфікації надає можливість експертам і рецензентам перевіряти і оцінювати переклади на відповідність стандартам;

- термінологічна уніфікація може бути корисною для навчання нових перекладачів та військових фахівців.

Загалом, дотримання термінологічної уніфікації важливо для забезпечення якості, точності та стилістичної відповідності перекладу військових термінів. Воно допомагає уникнути невідповідностей та плутанини у використанні термінів і забезпечує послідовність та стандартизацію у військовому дискурсі.

Ось декілька прикладів українсько-німецького перекладу термінологічної уніфікації в військовій тематиці:

Операція визволення міста – Befreiungsoperation der Stadt;

Тактична група зв'язку – Taktische Kommunikationsgruppe;

Медичний пункт евакуації – Evakuierungskrankenstation;

Ракетно-артилерійська бригада – Raketen- und Artilleriebrigade;

Політика контрольованої деструкції зброї – Politik der kontrollierten Waffenvernichtung.

Ці приклади показують, як можна перекладати військову термінологію з української на німецьку мову з метою термінологічної уніфікації та стандартизації, щоб забезпечити точність та послідовність в військових текстах та документах.

Загалом, переклад військових термінів – це складна задача, яка вимагає поєднання фахових знань, вмінь дотримуватися стилістики та культурного контексту. Правильно виконаний переклад допомагає забезпечити зрозумілість та точність військових текстів в цільовій мові.

ВИСНОВКИ

Військовий переклад – вид спеціального мовного посередництва оперативного призначення. Основна мета – лінгвістичне забезпечення військ. Основними рисами військового перекладу є точність та чіткість, висока термінологічність, відносна відсутність образно-емоційних виражальних засобів.

Історія військового перекладу налічує величезну кількість років і пов'язана з розвитком військових справ та комунікацій між різними культурами та мовами. Ось основні ключові моменти в історії військового перекладу: давні часи; період Середньовіччя; епоха Великих географічних відкриттів і сучасний період.

Гостро питання відсутності професійних військових перекладачів постало в часи Другої світової війни, коли стало зрозуміло, що для ведення війни та міжнародного співробітництва необхідно знати мову, якою розмовляє супротивник та союзник. У незалежній Україні перекладацьке супроводження було військ організовано 1992 року у Києві.

Німецький військовий дискурс є складним і багатогранним. Під час перекладу німецького військового дискурсу можуть виникати деякі специфічні труднощі. Для забезпечення якісного перекладу німецького військового дискурсу перекладач повинен мати глибоке розуміння військових питань, культурних нюансів та політичних відносин.

Лексичні труднощі є однією з основних проблем перекладу німецькомовного військового дискурсу. Ці труднощі можуть виникнути внаслідок використання специфічної військової термінології, культурних нюансів, аббревіатур та скорочень, двозначних слів та виразів.

Граматичні труднощі можуть виникнути внаслідок використання специфічної військової термінології, складнопідрядних речень, відмінків та чисел, технічної лексики та військових рангів та посад. Для успішного перекладу німецькомовного військового дискурсу перекладач повинен мати

глибоке розуміння обох мов, військових термінів, граматичних правил, технічних аспектів і військових стандартів.

До найбільш поширених культурних труднощів належать вживання рангів та посад, звертань, специфічних військових термінів та термінів історичних подій та символіки.

Стилістичні труднощі в перекладі німецьких військових термінів є складним і багатогранним явищем. Вони можуть виникати через формальність і серйозність, технічну точність і науковість військової термінології, специфічну лексику в німецьких військових термінах, яка може бути важкою для перекладу без врахування контексту та стилістичних особливостей військового дискурсу.

Основні підходи до перекладу військових термінів можна узагальнити наступним чином:

- для досягнення точності та послідовності в перекладі важливо використовувати узгоджені терміни та вирази для військових термінів у всіх перекладах;

- під час перекладу важливо враховувати контекст вживання військового терміну, оскільки багато термінів можуть мати різні значення залежно від ситуації;

- військова термінологія часто пов'язана з конкретними культурними особливостями та традиціями. Перекладач повинен бути обізнаним з цими термінами та враховувати їх при перекладі;

- військові тексти мають свій власний стиль та тон, які важливо зберегти в перекладі. Стилістична відповідність сприяє збереженню мовного характеру тексту та його ефективності;

- деякі військові терміни пов'язані з історичними подіями та символікою, яка може мати особливий сенс..

Важливо враховувати всі ці аспекти при перекладі військової термінології, щоб забезпечити якість та точність перекладу, зберегти культурну та стилістичну відповідність і зробити тексти доступними та зрозумілими для аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва О. А. Статус військового терміна та його специфіка. *Наукові записки : Серія «Філологічна»* : [зб. наук. пр.] / Нац. ун-т «Острозька академія» ; [уклад.: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька]. Острог, 2013. Вип. 37. С. 22–24.
2. Амеліна С. М. Актуальні проблеми теорії і практики сучасного перекладу : монографія. Київ : Центр учб. л-ри, 2018. 470 с.
3. Байло Ю. В. Особливості поняття «військовий термін» (семантичний аспект). *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2013. № 3. С. 62–65.
4. Балабін В. В. Визначення кваліфікації військового перекладача. *Записки з романо-германської філології / Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова*. Одеса, 2018. Вип. 1. С. 75–82.
5. Балабін В. В. Визначення компетентності військового перекладача. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Філологічні науки. Житомир, 2018. Вип. 1. С. 37–41.
6. Балабін В. В. Визначення поняття «військовий переклад». *Філологічні трактати*. 2018. Т. 10, № 3. С. 7–14.
7. Балабін В. В. Вимоги до військового перекладача. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. №32. С. 140–143.
8. Балабін В. В. Досвід розроблення професійного стандарту військового перекладача. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація. Випуск 2, 2018. С. 70–74.
9. Балабін В. В. Жанрово-стильова специфіка військового перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. Випуск № 34. Том 2, 2018. С. 67–73.
10. Балабін В. В. Завдання теорії військового перекладу. *Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф.*, 23–24 берез., 2018 р. Хмельницький; Херсон, 2018. С. 105–107.

11. Балабін В. В. Зміст службових функцій та завдань військового перекладача. *Філологічні трактати*. 2018. Т. 10, № 2. С. 35–41.
12. Балабін В. В., Лісовський В. М., Чернишов О. О. Основи військового перекладу : [підручник]. Київ : Логос, 2008. 587 с.
13. Балабін В. В. Онтологічна сутність теорії військового перекладу. *Тези доповідей XII Міжнародна науково-практична конференція «Військова освіта і наука: сьогодення та майбутнє»* / за заг. ред. В. В. Балабіна. К. : ВІКНУ, 2016. С. 102–105.
14. Балабін В. В. Професійна компетентність військового перекладача. *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук.пр. Київ, 2002. № 7. С. 20–23.
15. Балабін В. В. Спеціальні компетентності військового перекладача. *Мова і культура*. 2018. Вип. 21, Т. II (191). С. 448–453.
16. Балабін В. В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. *Філологічні трактати*. 2018. Т. 1, № 1. С. 7–18.
17. Біла О. О. Військовий дискурс як соціокультурний феномен. *Наукові записки Інституту української мови НАН України*. 2016. № 61. С. 20–30.
18. Білан М. Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу. Київ: Логос, 2010. 244 с.
19. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад : навч. посіб. для студ. філол. напряму підготов. / М-во освіти і науки України, Херсон. нац. техн. ун-т. Вінниця : Нова Кн., 2010. 232 с.
20. Білоус О. В. Специфіка німецького військового дискурсу. *Вісник НУОУ*. Серія «Мовознавство». 2018. № 1. С. 114–125.
21. Бондаренко О. В. Військовий дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Науковий вісник ДонНУ*. Серія: Філологічні науки. 2018. Т. 23, № 1. С. 128–133.
22. Виговський В. Л. Військовий дискурс як культурно-історичний феномен та соціальна практика. *Науковий вісник Волинського національного*

університету ім. Лесі Українки. Луцьк, 2008. № 2 : Філологічні науки. С. 128–131.

23. Власюк Т. А. Військовий дискурс: специфіка перекладу. *Scripta tapent: молодіжний наук. вісн.* Луцьк, 2023. Вип. 10. С. 26–28.

24. Гапонова В. М., Яремчук І. А. Блощинська І. Г. Військовий переклад : навч. посіб. Харків: Вид-во Нац. акад. Держ. прикордонної служби ім. Б. Хмельницького, 2006. 440 с.

25. Гончаренко Н. В. Військовий дискурс: лінгвокультурний аспект: монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. 224 с.

26. Гончаренко Л. О. Види усного перекладу в теорії та практиці. *Молодий вчений*. 2019. Т. 19, № 5. С. 62–66.

27. Григолінська Н. М. Проблема обсягу понять в перекладі німецької та австрійської військової термінології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львівська політехніка» ; відп. ред. Левко Полюга. Львів, 2002. № 453 : Проблеми української термінології. С. 540–542.*

28. Григор'єва Д. Вивчення військової термінології на заняттях з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; [редкол.: І. Кочан та ін.]. Львів, 2014. Вип. 10. С. 91–98.*

29. Гриценко Ю. А. Особливості перекладу військових термінологічних словосполучень. *Scientia est potentia*. 2020. № 7. С. 21–24.

30. Гуржій О. І., Пилявець Р. І. Проблемні питання сучасної української військової термінології. *Воєнні конфлікти другої половини ХХ століття*. К., 2004. С. 6–8.

31. Ільїна О. О. Військовий дискурс як система стійких образно-мовних образів. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Серія: Філологія. 2017. Вип. 715. С. 104–110.

32. Девальєр О. Аббревіація в системі способів словотвору: проблеми інтерпретації. *Філологічні науки*. 2009. Вип. 2. С. 125–130.

33. Дзись Б. А. Лексико-стилістичні та граматичні особливості перекладу штабних документів бундесверу українською мовою: дис. канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2011. 275 с.
34. Дмитрієва Т. М. Військовий дискурс: особливості та функції. *Вісник Чернівецького університету*. Серія: Філологія. 2017. Вип. 703. С. 106–112.
35. Єрмоленко С. В. Військовий дискурс: структура та функції. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологія. 2019. Вип. 13. С. 114–120.
36. Жалай В. Я. та ін. Новітні тенденції функціонування української військової терміносистеми *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи* : зб. наук. пр. Київ, 2018. С. 5–43.
37. Зайцева М. О. Особливості перекладу військових текстів: синтаксичний рівень. *Лінгвістичні дослідження*. 2013. Вип. 36. С. 266–272.
38. Зайцева М. О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов. 2013. Вип. 10. С. 96–102.
39. Карачун В. Українська військова термінологія. *Вісник Державного університету «Львівська політехніка»* : матеріали 5-ї Міжнар. наук. конф. СловоСвіт2000 / М-во освіти України ; [відп. за вип.: Р. Рожанківський, Г. Вознюк]. Львів, 2000. № 402 : Проблеми української термінології. С. 403–406.
40. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька мова) : підручник для студ. вищих навч. закладів. Вінниця : Нова книга, 2006. 592 с.
41. Кісіль З. Національна військова похідна термінологія. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»* / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львівська політехніка» ; відп. ред. Левко Полюга. Львів, 2002. № 453 : Проблеми української термінології. С. 403–404.
42. Кічук О. В. Військовий дискурс: теоретичні аспекти вивчення. *Вісник Львівського університету*. Серія: Філологія. 2018. Вип. 68. С. 166–172.

43. Клімов А. Г. Військовий дискурс як інструмент формування стійкості соціуму. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. Серія: Філологія. 2018. № 1 (41). С. 137–143.
44. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. : для студ. переклад. і філол. ф-тів/ін-тів / М-во освіти і науки України. Вінниця : Нова Кн., 2008. 510 с.
45. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища шк., 2000. 443 с.
46. Кравченко О. В. Військовий дискурс: мовні засоби та функції. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Філологія. 2019. Вип. 1. С. 103–108.
47. Круглій О. Особливості перекладу військових термінів (на прикладі військово-промислової термінології). *Світ наукових досліджень*. 2022. № 12. С. 207–209.
48. Лавриненко Г. Я., Лавриненко О. Л. Вступ до порівняльної лексикології німецької та української мов = Versuch einer kontrastiven Lexikologie (Deutsch-Ukrainisch) : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. 176 с.
49. Лебедева Т. Б. Динаміка розвитку військової лексичної підсистеми в сучасній німецькій мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Харків, 2002. 19 с.
50. Лебедева Т. Б. Формування військових термінів шляхом прямого запозичення. *Мова і культура*. 2007. Вип. 9. С. 241–247.
51. Лисичкіна І. О. Іміджеформувальні чинники військового дискурсу. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету*. Філологія, педагогіка, психологія. 2011. № 22. С. 36–39.
52. Литвин І. М. Перекладознавство : [навч. посіб.]. Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2014. 192 с.

53. Литовченко І. О. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд) : монографія / за ред. проф. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2016. 206 с.

54. Лісовський В. М. Класифікація військово-технічних текстів. *Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє*: збірник доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22 листоп. 2018 р.). Київ: ВІКНУ 2018. С. 87–88.

55. Лісовський В. М. Сутність поняття військово-технічний текст. *Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка*: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів (Київ, 26 квітня 2018 р.). Київ: ВІКНУ, 2018. С. 302–303.

56. Лісовський В. М., Черніков В. Ю. Методика формування перекладацьких компетентностей у військовому перекладі. *Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє*: збірник доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22 листоп. 2018 р.). Київ: ВІКНУ, 2018. С. 97–98.

57. Лукіяничук Ю. О. Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2017. №66. С. 65–67.

58. Мельник О. М. Військовий дискурс: особливості та типи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2017. Вип. 3. С. 133–137.

59. Мокрова Л. В. Військовий дискурс як різновид професійного дискурсу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Мокрова Лілія Володимирівна. К., 2015. 20 с.

60. Нелюбін Л. Л. Військовий переклад та його особливості: підручник військового перекладу (загальний курс). К. : Воєніздат, 1981. 379 с.

61. Нікіфорова О. М. Важливість теорії військового перекладу на сучасному етапі розвитку Збройних Сил України. *Військова освіта та наука*:

сьогодення та майбутнє: збірник доповідей X Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 21 листоп. 2014 р.). Київ: ВІКНУ, 2014. С. 115.

62. Нікіфорова О. М. Класифікація текстів у військовому перекладі. *Філологічні трактати*. 2016. Т. 8, № 4. С. 33–41.

63. Нікіфорова О. М. Лексико-семантичні особливості перекладу інформаційно-аналітичних воєнно-політичних текстів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 31 (70) № 2, 2020. С. 97–102

64. Нікіфорова О. М. Необхідність автоматизації процесу військового перекладу. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ: ВІКНУ, 2013. Вип. № 43. С. 166–171.

65. Нікіфорова О. М. Переваги автоматизації процесу військового перекладу. *Військова освіта та наука: сьогодення та майбутнє: зб. доп. IX Міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 22 листоп. 2013 р.). Київ : ВІКНУ, 2013. С. 106.

66. Нікіфорова О. М. Передумови становлення наукової школи військового перекладу в Україні. *Лінгвістика XXI століття*. 2015. С. 107–120.

67. Нікіфорова О. М. Становлення школи військового перекладу в Україні. *Військова освіта та наука: сьогодення та майбутнє: збірник доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції* (Київ, 27 листоп. 2015 р.). Київ: ВІКНУ, 2015. С. 112–113.

68. Огуй О. Д. Актуальні проблеми німецько-українського перекладу. Чернівці : Рута 2004. 256 с.

69. Олікова М. С. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Луцьк : Вежа. 2000. 170 с.

70. Остроух Л. В. Військовий дискурс: мовна репрезентація гендерних стереотипів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологія. – 2018. – Вип. 12. – С. 126–132.

71. Панченко Н. В. Військовий дискурс: особливості та функції. *Вісник Чернігівського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Філологія. – 2017. – Вип. 132. – С. 127–131.

72. Пономаренко Л. О. Структура багатомовного словника військових термінів. *Вісник Державного університету «Львівська політехніка»* : матеріали 5-ї Міжнар. наук. конф. СловоСвіт'2000 / М-во освіти України ; [відп. за вип.: Р. Рожанківський, Г. Вознюк]. Львів, 2000. № 402 : Проблеми української термінології. С. 134–136.

73. Романюк М. М. Військовий дискурс: особливості та функції. *Вісник Львівського університету*. Серія: Філологія. – 2019. – Вип. 69. – С. 143–148.

74. Сітко А. В., Отрішко К. А. Способи перекладу військової термінології. *Актуальні питання розвитку філологічних наук у 21 столітті*. Одеса, 2017. С. 89–94.

75. Солодяк О. Ю. Ознаки військово-політичного стилю та жанру. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2006. № 10. С. 338.

76. Тарасенко О. Д. Військова термінологія як основа професійної мовної культури військовослужбовця Збройних Сил України. *InterConf*. 2021. №72. С. 236–243.

77. Чепурна З. В., Лисенко Г. Л. Особливості функціонування німецьких військових термінів та їх переклад українською мовою. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: Серія «Філологічна» : зб. наук. пр. / [Нац. ун-т «Острозька академія» ; уклад.: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька]. Острог, 2015. Вип. 54. С. 306–308.

78. Щерба Д. В. Функції термінів в сучасному термінознавстві. *Нова філологія* : зб. наук. пр. К., 2007. № 36. С. 194–198.

79. Юндіна О. В. Теорія та практика військового перекладу в Україні. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2007. Вип. 41: Іноземна філологія. С. 42–43.

80. Янчук С. Я. Особливості перекладу військової документації миротворчих місій ООН та НАТО: дис. канд. філол. наук: 10.02.16 / Янчук Сергій Ярославович. Київ, 2011. 277 с.

81. Янчук С. Я. Теорія військового перекладу в Україні: стан, проблеми, перспективи. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 43. С. 328–335.

82. Яремко Я. П. Формування української військової термінології: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.01 / Яремко Ярослав Петрович. Дрогобич, 1997. 16 с.

83. Яценко Н. Основні етапи становлення української військової термінології. *Українська мова*. 2007. № 3. С. 74–79.

84. Яценко Н. Становлення термінів на позначення назв військової форми в українській мові. *Київська старовина*. 2007. № 1. С. 38–43.

85. Arsan Ch. Die Sprache in zentralen militärischen Dienstvorschriften der Bundeswehr. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 2017. Dissertation, 213 s.

86. Kautz U. Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens. Goethe Institut. München: Iudicium. 2002. 643 p.

87. Pelepeichenko L., Podufalova T., Revutska S. Variation in the Functions of Narrative in Military Discourse. *Folia Linguistica et Litteraria*. 2022. Vol. 15, № 40. P. 209–227.

88. Roelcke T. Zur Gliederung von Fachsprache und Fachkommunikation. *Fachsprache*, 2017. No. 36 (3–4). S. 154–178.

89. Vlasiuk T. Peculiarities of military discourse. «Learning & Teaching: after War and during Peace»: Conference Proceedings of II International Scientific & Practical Conference, Kharkiv, Ukraine, 10 November, 2023. 180 p.

90. Walker J., Declercq Ch. Languages and the First World War: Communicating in a Transnational War. Palgrave Macmillan UK, 2016. 279 p.

ІЛЮСТРОВАНІЙ МАТЕРІАЛ

91. Новий німецько-український, українсько-німецький словник : 60 000 сл. / [уклад.: В. Ф. Малишев, В. А. Кібенко]. Харків : ДІВ, 2009. 576 с.

92. Словник військових термінів та скорочень (аббревіатур). Воєнно-наукове управління Генерального штабу Збройних сил України. 2020. 52 с.
93. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України (до курсу «Українська мова за професійним спрямуванням») / за ред. А. О. Пожидаєва. Київ : НАВС України, 2016.
94. Шевченко Л. І., Дергач Д. В. Сучасний німецько-український українсько-німецький словник = Modernes deutsch-ukrainisch ukrainisch-deutsch Wörterbuch : понад 100000 слів і словосполучень. Київ : Арії, 2018. 544 с.
95. Шерік А. Д., Савічук В. Я., Старко В. Ф. Довідник англійських, німецьких та українських ідіом і виразів. Луцьк : Ініціал, 2000. 160 с.
96. Biner D., Häsler G. Kompromiss für indirekte Waffenhilfe aus der Schweiz gefunden. *Neue Zürcher Zeitung*. Nr. 45 244. S. 1.
97. Brössler D., Ismar G., Krach W., Richter N., Timmler V. Scholz zu Kampfpanzer-Lieferung bereit – unter einer Bedingung. *Süddeutsche Zeitung*. 2023. 18. 01. S. 1.
98. Brössler D., Krüger P. Das Problem mit dem Leo. *Süddeutsche Zeitung*. 2023. 24. 01. S. 2.
99. Brössler D., Nienhuysen F. Ukraine bekräftigt Anspruch auf Krim. *Süddeutsche Zeitung*. 2022. 24. 09. S. 1, 4.
100. Ernst N., Fiedler M. Nach Zugeständnis an die Ukraine liefert Deutschland bald noch schwerere Panzer. *Tagesspiegel*. 2023. Nr. 25 124. S. 1–5.
101. Ilnytskyj-Zankowytsch J. Deutsches und Ukrainisches Militärwörterbuch = Німецький та український військовий словник : Ungefähr 40000 Stichwörter in beiden Teilen / Johann Ilnytskyj-Zankowytsch. – Berlin : Verlag Bernard & Graefe, 1939. – [7], 504 s.
102. Krüger P. Die Ukraine bittet um Kampfflugzeuge. *Süddeutsche Zeitung*. 2023. 26. 01. S. 1.
103. Meler A. Panzer für die Ukraine. *Tagesspiegel*. 2023. Nr. 25 129. S. 1.
104. Reuter B. Die Wendepunkte des Krieges. *Tagesspiegel*. 2022. Nr. 24 992. S. 2–3.

105. Rüesch A. Doppelbeschluss löst die Blockade. *Neue Zürcher Zeitung*. Nr. 22 244. S. 1.
106. Seliger M. Scholz gibt den Leopard nun doch frei. *Neue Zürcher Zeitung*. Nr. 21 244. S. 1.
107. Taube D. Scholz schließt Kampfjet-Lieferung aus. *Süddeutsche Zeitung*. 2023. 31. 01. S. 1, 4.
108. Werner J. Putin droht mit nuklearen Waffen. *Neue Zürcher Zeitung*. Nr. 72 244. S. 1.
109. Ziedler Ch., Fiedler M. Selenskyj tadelt Scholz in Panzer-Frage. *Tagesspiegel*. 2023. Nr. 25 137, S. 1.